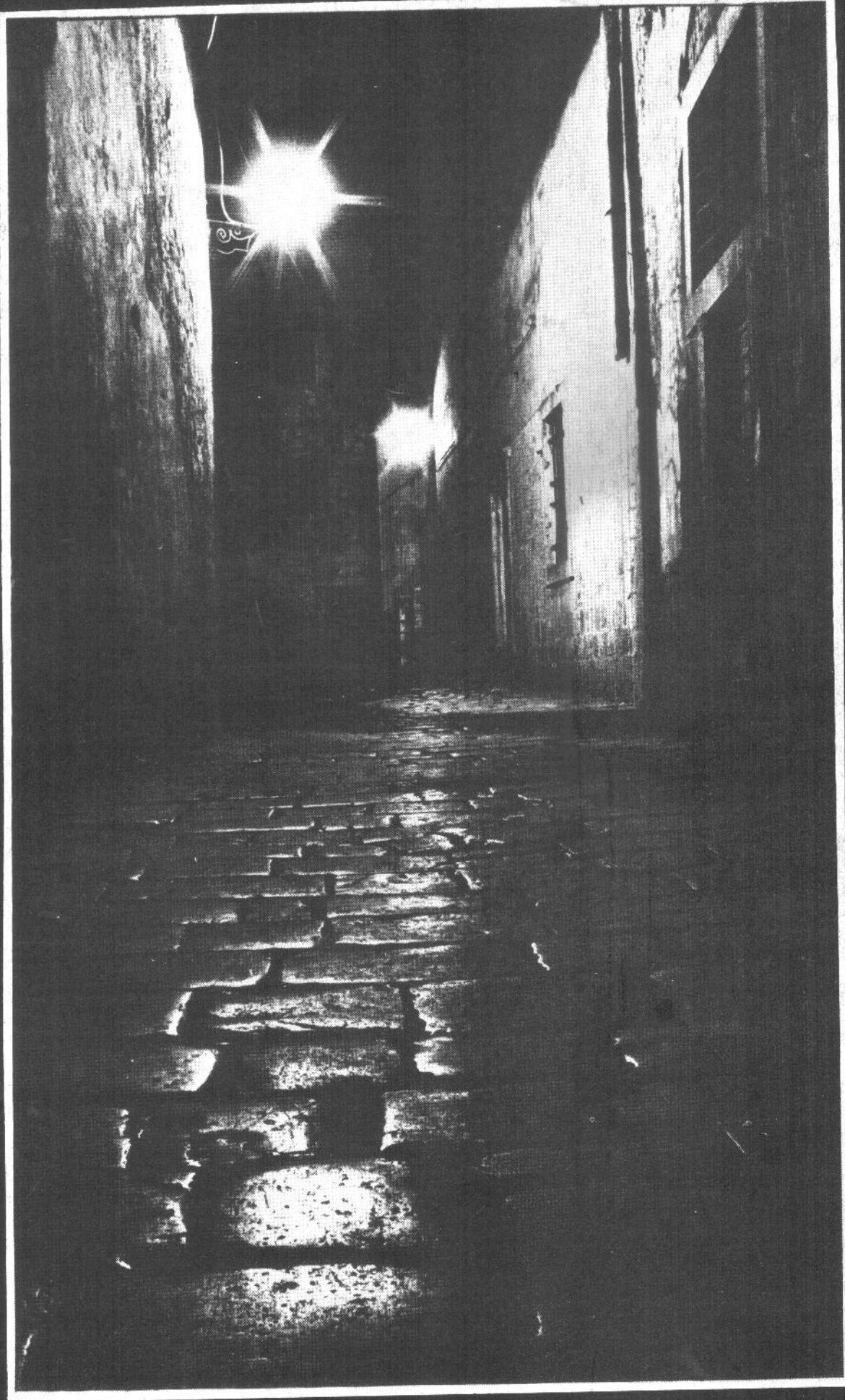

FOTOGRAFIJA

FOTOGRAFIJA

ČASOPIS FOTO SAVEZA
BOSNE I HERCEGOVINE
SARAJEVO, maj 1987. god.

GODINA I BROJ 2.
CIJENA 250 dinara

VIJESTI

„2 majski salon — Zenica '87“

U organizaciji Foto kluba „Student“ u Zenici 8. maja otvoren je „2 majski salon fotografije — Zenica '87“. Izložba je bila posvećena „susretima mladosti BiH '87“ i 40 godišnjici Foto saveza BiH.

Na izložbu je pristiglo preko 700 radova i 400 dijapozitiva. Selektor izložbe bila je Stojka Mičić KMF FSJ. Broj i kvalitet radova garantuju da će ova izložba koja se predviđa da postane tradicionalna, postati mjesto na kojem će se prezentirati najkvalitetnije stvaralaštvo u Jugoslaviji. Izložba je bila postavljena na Mašinskom fakultetu u Zenici i trajaće do kraja maja.

Na osnovu ostvarenih rezultata na izložbama u 1986. godini utvrđen je redoslijed deset najaktivnijih izlagača FS BiH.

1. Jašarević Murat
2. Milovanović Dragan
3. Petković Milenko
4. Mičić Stojka
5. Paunović Čedo
6. Latinović Mile
7. Markić Denis
8. Đukić Zoran
9. Vričko Duško
10. Mitaševski Tošo

„Šestoaprilski salon fotografije“

U organizaciji Foto kino kluba „Mašinac“ iz Sarajeva u povodu 6 aprila — Dana oslobođenja Sarajeva održan je tradicionalni salon fotografije. Izložba je trajala od 3 do 12 aprila, a postavljena je u Kongresnoj dvorani Holiday Ynn-a. Za žiriranje pristiglo je 1050 radova, na dvije teme: zima i slobodna. Žiri u sastavu Radan Dragutin, KMF FSJ, Milovanović Dragan FA I FSJ i Soldo Vlado FA II FSJ, izabrao je za temu Zima 32 fotografije od 20 autora, a za slobodnu temu 119 fotografija od 78 autora.

FOTOGRAFIJA

časopis Foto saveza BiH

Savjet časopisa: Arnautović Esad, Božanović Ozren predsjednik; Kazimirović Zoran, Markić Denis, Mandić Mijat, Miličević Risto, Marušić Nikola, Mitaševski Tošo, Maglajlija Mehmedalija, Pajić Zoran, Rakonjac Duška, Radan Dragutin, Vasiljević Savo i Drago Štekl.

Redakcija: Arnautović Esad, Božanović Ozren, Markić Denis, Karadeglija Borislavka, Rakonjac Duška i Marušić Nikola.

Glavni i odgovorni urednik: Rakonjac Duška

Tehnički urednik: Vasiljević Savo

Lektor: Karadeglija Borislavka

Štampa: Foto savez Jugoslavije

Adresa: Foto savez BiH, 71000 Sarajevo, Vojvode Putnika 21

Rukopisi i fotografije se ne vraćaju.

Naslovna strana: Čedo Paunović: KOTOR N

Sadržaj:

1. Nikola Marušić: Fotografija u BiH	3
2. Eksperimentalna fotografija	6
3. Ka fotografiji smisla	8
4. Lična karta: Murat Jašarević	10
5. Dani bosanskohercegovačke fotografije „Trebinje 87“	14

RAZVOJ KREATIVNE FOTOGRAFIJE U BOSNI I HERCEGOVINI

132. GODINE FOTOGRAFIJE U BiH

Zahvaljujući Georgu Kneševiću, fotografija, epohalni pronalazak treće decenije devetnaestog stoljeća, je stigla u Sarajevo nešto prije 1855. godine. U foto albumu sarajevske trgovačke porodice Jelić otkrivamo da su se Gavro i Dara vjenčali 1855. godine. Na polednici fotografije gdje je i zabelježena godina fotografisanja, ćirilskim pismom je štampano „fotografska radionica Georga Kneševića u Zaratova“. Sačuvan je znatan broj njegovih fotografija. U knjizi „Fotografija devetnaestog stoljeća u Hrvatskoj“ pisac Nada Grčević navodi da se 1875. godine doselio u Zadar G. Knežević, što se upravo poklapa sa prestankom rada u Sarajevu Georga Kneševića. Tako fotografija u Bosni i Hercegovini ima svoju primjenu već 132 godine.

Nakon okupacije Bosne i Hercegovine od strane Austro-Ugarske carevine i pristizanja mnogih putujućih fotografa otvoren je veliki broj fotografskih salona u desetak gradova. Zemaljska vlada osniva brojne kulturne institucije, Zemaljski muzej u Sarajevu izdaje svoj „Glasnik“ od 1889. godine. Časopis „Nada – pouci, zabavi i umjetnosti“ počinje izlaziti 1895. godine. Godišnjaci „Bosnische Bote“ i „Bošnjak“ izdaju se od 1883. godine. U svim ovim izdanjima od prvih brojeva pojavljuju se brojne fotografije prirodnih ljepota, saobraćaja, turizma, privrede i javnog života Bosne i Hercegovine. Fotografisali su vrsni fotoreporter, kustosi, slikari i javni radnici. Istaci ćemo najplodnije i najuspješnije fotoreportere – Franju Topića, Stefana Tomljenovića /koji inače ima svoj foto salon u Mostaru/, Franza Laforesta /koji takođe ima svoj salon u Mostaru/, Raimunda Stillfrida, Antona Schadlera /ima svoj foto atelje u Sarajevu/, Antuna Zimola /ima svoj foto atelje u Mostaru/, A. Vidica; slikare – Lea W. Arndta, A.E. Čepčina, Anku Lykner, Franju Liebschera, Franca Rubena; javne radnike i kustose – Franju Ballifa, Dr. Radivoja Simonovića, Silvija Strahinju Kranjčevića, Franju Fialu i poručnika De Kis-bera.

Okupljeni brojni fotografski stručni kadrovi i veliko korištenje fotografije u javnom životu tog vremena dovelo je do formiranja Udruženja profesionalnih fotografa u Bosni i Hercegovini

sa sjedištem u Sarajevu. Zemaljska vlada odobrila je formiranje Udruženja i registrovala Statut 22. oktobra 1910. godine. U prvoj tački programskog usmjerenja govori se o potrebi unapređenja fotografske umjetnosti, da bi se nastavilo sa: – povećanjem stručnih i privrednih interesa, predavanjima sa demonstracijama; – javnim izložbama i javnim predavanjima sa demonstracijama; – uređivanjima stručnih zbirki i knjiga, itd.

Poslije Prvog svjetskog rata fotografija u Bosni i Hercegovini dobija još snažn

Poslije Prvog svjetskog rata fotografija u Bosni i Hercegovini dobija još snažnije impulse. Pored sve brojnijih fotografskih radnji i salona u svim gradskim naseljima sve više je i ljubitelja fotografije. Neki od njih učestvuju na izložbama u Splitu /gdje osvajaju srebrnu kolajnu/, Londonu, Varšavi i Budimpešti. Kako se fotoamaterstvo već razvilo, maja 1925. godine u Sarajevu, 18 ljubitelja fotografije održava Osnivačku skupštinu Društva amatera fotografa u Sarajevu. Osnivači navode da je to prvo društvo fotografa u Jugoslaviji. Društvo se vrlo brzo osnažilo tako da je za mjesec dana brojalo 42 člana. U Sarajevu Društvo održava svoju prvu klubsku izložbu fotografija 31. oktobra 1926. godine. Na izložbi učestvuje 21. član sa izloženih 354. fotografije.

PRVA IZLOŽBA FOTOGRAFIJE

Društvo amatera fotografa Sarajeva organizuje Prvu Jugoslovensku izložbu koja je otvorena 2. septembra 1926. godine. Pored 14 izlagača iz Sarajeva učestvuje još 21 izlagač iz svih jugoslovenskih krajeva: Zemuna, Vršca, Beograda, Sombora, Zagreba, Ljubljane, Slovengradeca, Vranjskog pri Celju, Splita, Jelse, Podgorice, Sušaka i Mola /Bačka/. Predsjednik društva Dr. Milan Maraković, koji na izložbi učestvuje van konkurencije, u predgovoru kataloga navodi da je bilo teško organizovati izložbu pošto nigdje u Jugoslaviji nije postojala slična organizacija, postojale su samo sekcije pri planinarskim društvima. Svakako da je značajno zabilježiti sarajevske izlagače. Pored predsjednika Društva Dr. Milana Marakovića izlagali su: Dušan Dozet, Eraković Božidar, Karanović Milan, Kolarić S. Ivan, Komosar Fany, Papo Menahem, Pokal Ferdo, Ptačnik Ado-

lf, Raca Đ. Branko, Rapp Hinko, Steiner Lavoslav, Stepanek Rudolf i Jelen Franjo.

Narednih godina izlagači Društva učestvuju na svim jugoslovenskim izložbama. Na izložbi Foto kluba Zagreb 1933. godine Hinko Rapp osvaja III nagradu, a Gostl Jerko pohvalu. Iste godine na zagrebačkom natječaju Ing. Avdo Alibegović osvaja III nagradu i 1000 dinara. Na IV jubilarnoj izložbi fotografije Foto sekcije „Veletit“ iz Siska J. Plaček osvaja pohvalu. Na natječaju „Zima“ 1934. godine Ing. Milenko Gavrilović iz Visokog osvaja V nagradu a Rajko Janković iz Sarajeva VI nagradu.

Za vrijeme NOB-a od 1941. do 1945. godine brojni ljubitelji fotografije radili su u pokretu kao ilegalni radnici ili kao aktivni učesnici NOVJ-e. Zapaženi su bili: Drago Mažar, Čedo Kapor, Mladen Čeldarević, Sefket Maglajić, Dušan Šakota, Duško Vričko, Danko Maestro, Ako Narančić, Aleksa Strbo, Vitomir Stašević, Neđo Tadić, Danilo Sikimić, Gojko Sikimić i Nikola Marušić.

FOTO SAVEZ I FOTO ORGANIZACIJE U BiH.

Nakon završetka Drugog svjetskog rata, 1946. godine formirana je pri Narodnoj Tehnici Bosne i Hercegovine komisija za fotografiju, koja je krajem 1947. godine, održavanjem Osnivačke Skupštine u Sarajevu prerasla u Foto savez Bosne i Hercegovine. U veoma kratkom roku nakon formiranja Komisije osnovani su klubovi u Sarajevu, Tuzli, Banja Luci, Zenici, Mostaru, Trebinju. Nicali su klubovi svakodnevno, tako da je negdje u gradovima formirano po dva ili tri kluba.

Prvu republičku izložbu fotografije Foto savez Bosne i Hercegovine organizuje 1950. godine u Sarajevu, drugu 1952. godine ponovo u Sarajevu da bi treću organizovao u Tuzli 1953. godine. Poslije 22 godine nakon održane prve izložbe u Bosni i Hercegovini pojavili su se novi ljubitelji fotografije, izlagači, koji su bili okosnica i nosioci svih aktivnosti organizacije: Agić Emin, Bačvić Zijo, Banjac Zdravko, Batagelj Bogumil, Baruh Jakica, Bogdanić Eduard, Dr. Frid, Himelmajer Dragan, Jakić Petar, Jojić Milorad, Konjičanin Muhamed, Krstanović Slobodan, Kulenović Nijaz, Imamović Zijo. Finci Mo- ni, Sikimić Danilo, Sikimić Gojko

Torbić Anton, Turina Živko, Stašević Vitomir, Čeivan Ibrahim, Zujevski Aleksandar i Štrbo Aco.

Pored Republičkih izložbi fotografije, foto klubovi organizuju desetine međuklubsčkih izložbi. Kao rezultat povećanih izlagačkih uspjeha Foto savez organizuje u Umjetničkom paviljonu i otvara 10. februara 1955. godine prvu grupnu izložbu fotografije u Sarajevu. Izlažu: Južnić Bruno, Korjenić Ešref, Lazarov Dr. Georgije, Marušić Nikola, Sikimić Danilo, Simić Ing. Živadin i Petrović Rajko.

Uspješna izlagačka aktivnost bosansko-hercegovačkih autora omogućila je Foto savezu BiH da na svojoj sjednici Republičkog odbora 17. juna 1955. godine prvi put dodijeli zvanja „Foto amater I klase“. Zvanja su dodijeljena: Baruh Jakici, Bogdanić Eduardu, Burek Omeru, Čaldarević Mladenu, Hime Imajer Draganu, Imamović Zijahu, Jager Ivanu, Jareš Miri, Jojić Miloradu, Južnić Bruni, Korjenić Ešrefu, Krstanović Slobodanu, Krstanović Urošu, Latić Aliji, Lazarov. Dr. Georgiju, Merušić Nikoli, Mucović Borivoju, Nađ Sandoru, Petrović Rajku, Prežić Sadi-ku, Serna Slavku, Sikimić Danilu, Sikimić Gojku, Simić Ing. Živadinu, Stašević Vitomiru, Šakota Radmilu i Štrbo Aleksi.

Foto klub Sarajevo, koji nakon izvjesnog zastoja u radu, većom aktivnošću od 1955. godine nadalje snažnije podstiče izlagačke aktivnosti. Maja mjeseca 1957. godine organizuje samostalnu izložbu fotografija Nikole Marušića u prostorijama kluba da bi organizovao drugu samostalnu izložbu istog autora u Umjetničkom paviljonu novembra iste godine. Samostalne izložbe priređuju u Umjetničkom paviljonu januara 1958. godine Gojko Sikimić a februara Milorad Jojić i Slobodan Krstanović.

Velika izlagačka aktivnost četvorice autora članova Foto kluba Sarajevo kao i iskazani umjetnički kvalitet potvrđena je i odlukom Foto saveza Jugoslavije koji novembra 1958. godine dodjeljuje Slobodanu Krstanoviću, Miloradu Jojiću, Gojku Sikimiću i Nikoli Marušiću zvanja „kandidat majstora fotografije FSJ“.

Ovako stvorena klima i raspoloženje za kreativnom fotografijom širom je otvorila vrata mladim ljubiteljima fotografije, koju su u izuzetno burnoj izlagačkoj aktivnosti brzo stasali. Tako

je nastala mlađa druga posleratna generacija: Akšamija Alija, Bijedić Izet, Balić Sulejman, Bešić Ilija, Đurkin Stan-ko, Đurašević Miloš, Galijašević Fuad, Kljun Ibrahim, Momčilović Duško, Mičić Stojka, Memagić Šaban, Memagić Merima, Marić Gligorije, Obradović Đorđe, Osim Boris, Pavlinić Zvonko, Petković Milenko, Pepa Džemal, Pevec Dragutin, Radovanović Miodrag, Rosić Ranko, Samardić Milan, Sužnjević Radivoje, Softić Nuraga, Stajić Milivoje, Severin Jovan, Spanić Milan, Terzić Ivica, Tresiglavac Dimitrije, Vričko Duško, Burda Franjo, Čup Todor, Čubri-ko Jovica, Jelača Đorđe, Ekić Ing. Enver

Napokon 1959. godine nakon ova-ko snažne plime fotografskog rasta, raspoložena prema njoj u javnom životu, među kulturnim i privrednim sredinama, njeno prisustvo i učešće u svim kreativnim pristupima i rješenjima propagande, dizajna, publicistike otvorena su vrata Udruženja likovnih umjetnika primijenjenih umjetnosti Bosne i Hercegovine. Prvi je u Udruženje primljen Slobodan Krstanović. Dvije godine kasnije, to jest 1961. godine primljeni su Milorad Jojić i Gojko Sikimić. Njihovim prijemom formirana je sekcija fotografa u okviru Udruženja.

Već 1962. godine Sekcija fotografa organizuje izložbu svoja tri člana u Izložbenom salonu Radničkog univerziteta. Krstanović, Jojić i Sikimić su tom prilikom izložili po 12. svojih fotografija.

Od 1964. godine nadalje primljeni su novi članovi u sekciju fotografa Udruženja primijenjenih: Đurašević Miloš, Terzić Ivica, Marušić Nikola, Radovanović Miodrag, Ilić Dušan i Sužnje-Radivoje. Tako ojačana, Foto sekcija 1970. godine organizuje svoju treću izložbu fotografija. Svih devet članova izlaže po 4 svoja djela velikog metarskog formata. Izložba je održana u izložbenom salonu Radničkog univerziteta.

Sekcija fotografa Udruženja učestvuje na svim izložbama šestoprilskog sarajevskog salona „Collegium artisticum“ od 1973. godine do danas kao i na godišnjim izložbama Udruženja od 1975. godine.

U ovoj 1987. godini Sekcija fotografa ULUPUBIHa organizuje tek svoju četvrtu izložbu fotografije, što mnogo govori o okolnostima i uslovima u kojim ona djeluje.

Značajna aktivnost Nikole Marušića

ća u fotografskom stvaralaštvu Foto Saveza BiH dovelo je do dodjele prvog zvanja „Majstor fotografije FSJ“ u Bosni i Hercegovini 1970. godine. Dese-tak godina kasnije u Bijeljini, svoj rodni kraj vraća se Slobodan Krstić, koji je kao beogradski student stekao titulu majstora fotografije FSJ. A Gojko Sikimić 1958. godine kao treći član Foto saveza BiH stiče titulu „Majstor fotografije FSJ“.

Titule kandidat majstora fotografije FSJ stekli su brojni članovi Foto saveza BiH. Milorad Jojić, Slobodan Krstanović, Akšamija Alija, Mičić Stojka, Petković Milenko, Radovanović Miodrag, Sužnjević Radivoje, Softić Nuraga, Terzić Ivica, Vričko Duško, Radan Dragutin, Hadžić Kemal, Milu-tin Stojčević.

Govoreći o trećoj fazi razvoja bosansko-hercegovačke fotografije /1941. — 1986. godine/ želimo da istaknemo sve sudionike koji su svojim doprinosom omogućili da fotografija postigne ovako bogate i vidne rezultate, da se školuju i afirmišu brojni vrsni profesionalni i amaterski kadrovi.

Pomoć i podrška koju je Udruženje likovnih umjetnika pružilo u periodu od 1955. do 1970. godine bila je od neprocjenjive koristi. Svake godine u tom periodu Udruženje likovnih umjetnika odvajalo je pod veoma povoljnim uslovima najmanje tri termina godišnje u svom starom i jedinom Umjetničkom paviljonu grada Sarajeva. Česti susreti u Paviljonu sa likovnim umjetnicima, razgledanju izloženih fotografija, razgovoru o fotografijama i pruženju savjeta bili su dragocjena pomoć za dalji razvoj. Bio je to period velikog druženja i saradnje koga će se svi izlagači fotografije sa zahvalnošću prisjećati.

Foto savez BiH donio je 1958. godine dalekosežnu odluku, da se sve na-građene fotografije na republičkim izložbama, kao i kolekcije pri kandidovanju za zvanja fotoamatera I klase /10. fotografija/, kandidat majstora /30. fotografija/ i majstor fotografije /50. fotografija/ otkupljuju i tako formira „Galerija fotografija.“ Zahvaljujući toj odluci i striktno je sprovodeći već preko 30. godina, uz angažovanje znatnih materijalnih sredstava svake godine, Foto savez BiH sada raspolaže sa fondom od preko 2.000 kvalitetnih izloženih fotografija.

Zahvaljujući formiranju i postojanju „Galerije fotografija“ Foto savez BiH razvila se plodna saradnja sa Komitetom za informacije Skupštine SR BiH, kojom prilikom su brojne foto-

grafije uključene u izložbu fotografija sa kojima se Bosna i Hercegovina predstavljala na svim kontinentima. Mnoge fotografije su našle mjesta u publikacijama i fotomonografijama. Izdata je i zajednička fotomonografija „Mostovi“

Pored organizovanih fotografskih seminara i „Zimske škole fotografije“ Foto savez BiH znatnu podršku za stručnim usavršavanjem svih ljubitelja fotografije pružila je „Foto-kino revija“ koju je od 1948. godine izdavao Foto savez Jugoslavije. Zato je za čuđenje da se odlučilo za privremenim neizlaženjem časopisa nakon uspješnog 38. godišnjeg djelovanja, radi ne baš dovoljno ubjedljivih izrečenih razloga.

„Fotokemika“ iz Zagreba i „Foto optik“ iz Sarajeva, naročito u prvoj deceniji treće etape pružile su znatne materijalne i kadrovske pomoći.

Posljednjih godina Umjetnička galerija pokazala je značajan interes za fotografiju otvarajući joj vrata svojih izložbenih prostora. Pored drugih izložbi fotografije organizovanje samostalnih izložbi Gojka Sikimića, Branka Popovića i Muhameda Akšamije u okvirima programa „male Galerije“ koju vodi i priprema kustos Meliha Huseidžinović je za dalji razvoj fotografije u Bosni i Hercegovini od posebne važnosti. Odluka Umjetničke galerije da u svoj likovni program uključi i fotografiju, odredi prostor, opremu kao i kustosa koji će pratiti razvoj fotografije, prikupljati potrebnu galerijsku gradju i obrađivati je čini značajan podstrek i garanciju daljeg uspjeha. Očekujemo da će stvorene uslove posebno mlađi članovi moći i znati koristiti u cilju dalje afirmacije fotografske umjetnosti u Bosni i Hercegovini.

Sarajevo, marta 1987.

Nikola Marušić,
Majstor fotografije FSJ, EFIAP.

Nastavak sa str. 15

na detalj, kao polazište misli ka opštem, ka univerzalnom i kosmičkom. Upravo ti radovi i predstavljaju neke od posljednjih vizuelnih i fotografskih opservacija Čede Paunovića, pa je očekivati da će ubuduće još više svoju nesumljivu vizuelnost i osjećajnost usmjeriti ka detalju, ka fragmentu shvaćenom kao nepobitnu mogućnost fotografskog shvatanja univerzalnih poruka. Upravo to njegovo poniranje u detalj u posljednjim fotografijama i slajdovima, obećava da će se ovaj daroviti autor u doglednoj budućnosti, metodološki još brže, razviti u vrsnog stvaraoca fotografije.

Maj 1987. godine

Anto Kajinić

Nastavak sa str. 17

36. NEŠIĆ MIROSLAV FA I FSJ

84. Poza 1

37. PETKOVIĆ MILENKO KMF FSJ

85. Prodavačica rasade

86. ZR 2

87. ZR 3

38. MIČIĆ STOJKA KMF FSJ

88. Ludosko jezero 2

89. Ludosko jezero 3

90. Ludosko jezero 4

39. MANDIĆ MIJAT FA I FSJ

91. Stambolski portret

92. Ekmek

93. Turista

X FK „IGMAN“ KONJIC

40. Kasalo Donisa -- bez zvanja

94. The Bajaga in the Konjic city 1

95. The Bajaga in the Konjic city 3

41. Kasalo Dino -- bez zvanja

96. Žitelji Konjica 1

97. Žitelji Konjica 5

XI FKK „TREBINJE“ TREBINJE

42. Arriad Nargilić: bez zvanja

98. Žed

99. Ribari

43. Gluhajić Ilija -- FA II FSJ

100. Borci III dalmatinske 3

101. Borci III dalmatinske 4

102. Borci III dalmatinske 6

44. Zoran Mucović -- FA I FSJ

103. Pred svetim Vlahom 2

104. Pred svetim Vlahom 3

105. Dubrovački prizori 10

45. Slobodan Mucović -- FA I FSJ

106. Štampaduri 1

107. Štampaduri 2

108. Štampaduri 3

109. Štampaduri 4

XII FK „KONJUH“ BANOVIĆI

46. Memagić Šaban

110. Portret N

XIII FG „LOM“ MOSTAR

47. Gubeljić Zlatko

XIII FG „LOM“ MOSTAR

47. Gubeljić Zlatko

111. Ponoćni expres I

KREATIVNI PROTEST

Baveći se dugo godina problemima zaštite i unapređenja čovjekove životne i radne okoline, snimajući objavljujući fotografije na ovu temu, često sam sa žaljenjem gledao pejzaže, ulice, dvorišta, parkove, obale, rijeke, radne prostorije u fabrikama i kancelarijama prljave, ugrožene ljudskom nemarnošću. Čovjek je ugrožen sa svim svojim tvorevinama — od kulturno-istorijske, tehničke i umjetničke baštine do vode koju pije, vazduha koji udiše i hrane koju jede. Protestujem protiv toga i svojom fotografijom. Često sam o viđenim i doživljenim stvarima razmišljao priželjkujući svijet bez svih tih zala.

Jedna djevojka je ispred moje kamere plesala na ulici, a ljudi su se okupljali i sa čuđenjem nas gledali — više nju nego mene. Kada je fotografija bila gotova htio sam je baciti. Ali, zašto jedan dobar okret baciti? Smetaju mi ljudi! Ne, ja to neću. Uzimam skalper, makaze, drugi pribor: plesačicu iskružujem, oslobađam je radoznalih gledalaca. Gledam je nekoliko dana i tražim novi „ambijent“. Vrzma se mnoštvo ideja i „pakovanje“ se rađa.

— Crni album-papir /na njega mnogi fotografi kaširaju svoje radove/ polažem na radni sto. Kreiram „masku“ koja treba ostati čista od onoga što ću narednog trenutka poduzeti;

— Običnu „bronzu“ /srebrnu za premazivanje peći/ nanosim na nezaštićene površine u vidu prskanja ovako;

— Već istrošena četkica za zube umočena u „brozu“ nadnosi se nad papir. Četkica se lagano prevlači preko već neupotrebljivog žileta /koji je elastičan i udarcima po dlakicama četkice prska kapljice na papir/ i po vlastitom nahođenju nanosi se gustina sloja. Bronza se vrlo brzo suši, ali prostorija treba biti otvorena da bi se provjetravala;

— Na osušenu površinu kaširamo sam plesačicu i dobio sasvim nov vizuelno-estetski ugođaj. Nastala je nova serija fotografija.

Mašta se stalno razvija. . .

Jednostavno, zar ne? Pokazite mi ko je ovo uradio prije 5. januara 1986. godine. Jer, pohitao sam da pokažem prijateljima šta me okupira. Svi su oduševljeni i stavljaju pred mene novi problem: „Bronza“ se sa papira briše. Nikakav zaštitni lak iz trgovine nije pomogao. Međutim, nisam se obeshrabrio. Obratio sam se mojim prijateljima — tehnolozima u Fabrici sitne kože Visoko. Sve su vrlo brzo riješili i fotografije zaštitili „Filmom“.

Jedan veliki broj već odbačenih fotografija dobio je novi život, drugu opremu i obogatio mi likovno-estetsko razmišljanje na svakom fotosu. Sve se rješava u trenutku rada — makazicama, skalperom, „bronzom“ ljepilom i, i strpljenjem.

Mogu biti napadan, mogu biti hvaljen. Svejedno. Ja krenuh jednim putem. A, sjećam se da mi je jednom prilikom Vlastja Simončič, cijenjeni slovenački stvaralac i pedagog fotografski, rekao o nekim ranijim mojim eksperimentima:

„Dobro je to, ali i drugi to rade. Bosnu snimaj, potpuno je zapostavljena“.

Poslušao sam i to, ali, ponovo mislim da niko nije radio ovako kako sada radim. Jer, u odbranu svoju uključujem pitanje.

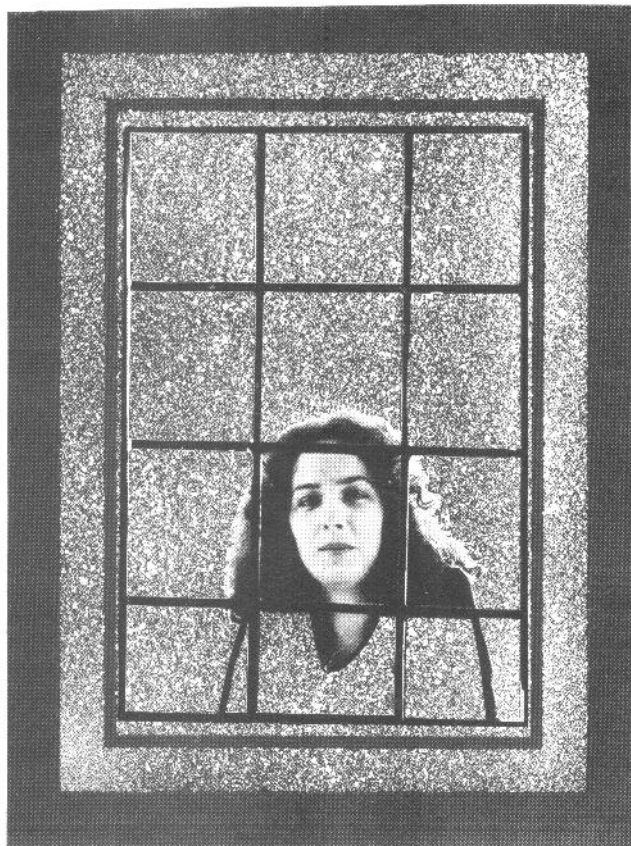
„Ako neko može otići hirurgu—estetičaru da zahtjeva „ispravljanje“ nosa, zatezanje bora. . . zašto onda i ja ne mogu na svojim fotografijama biti „hirurg—estetičar“?“

Svaki predložak je uvijek original — kopija nema, izuzev ako neko počne praviti reprodukcije. Ja neću.

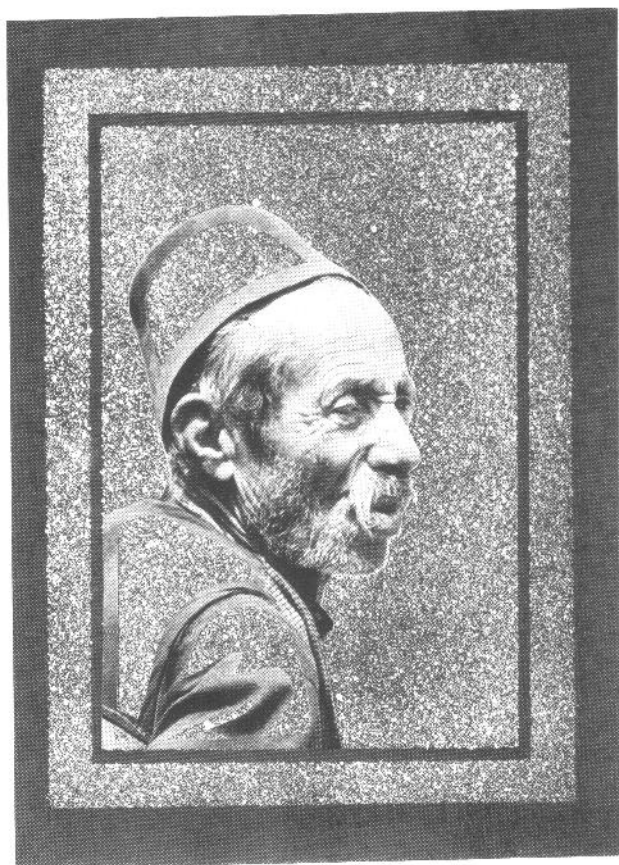
Radan Dragutin

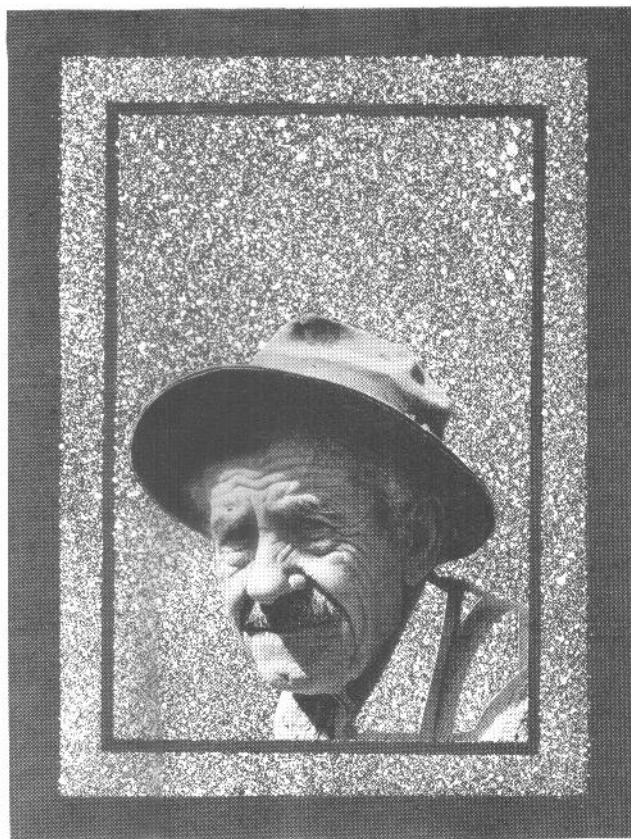
Dragutin Radan: Ritam 1

Dragutin Radan: Zatočenica 2

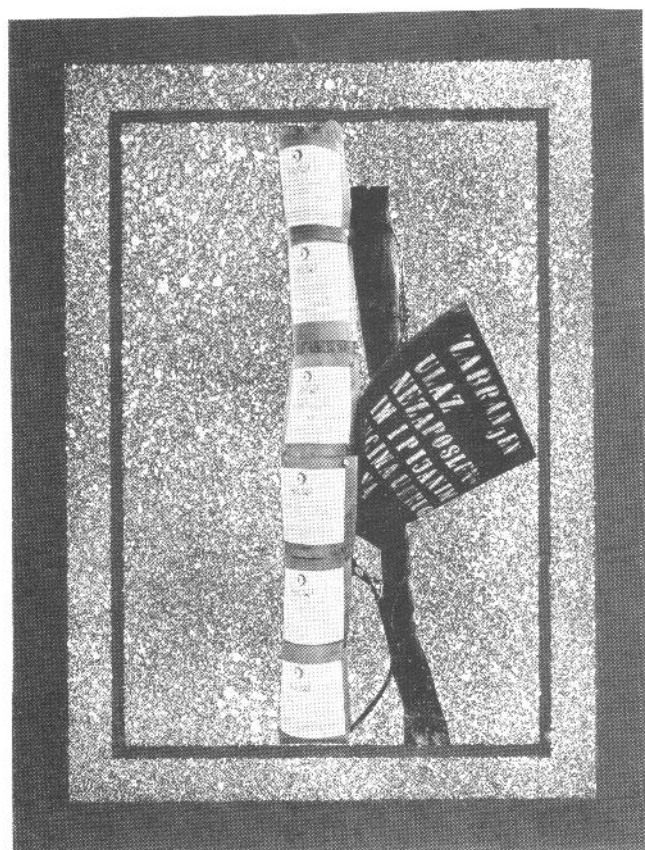

Dragutin Radan: Šćeo

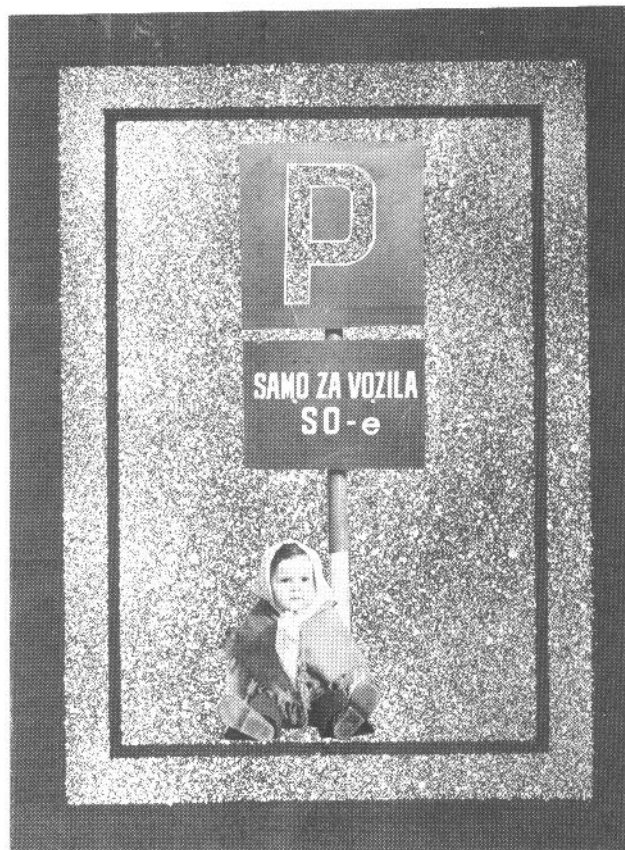

Dragutin Radan: Trag vremena IV

Dragutin Radan: Zabrana 1

Dragutin Radan: Parking

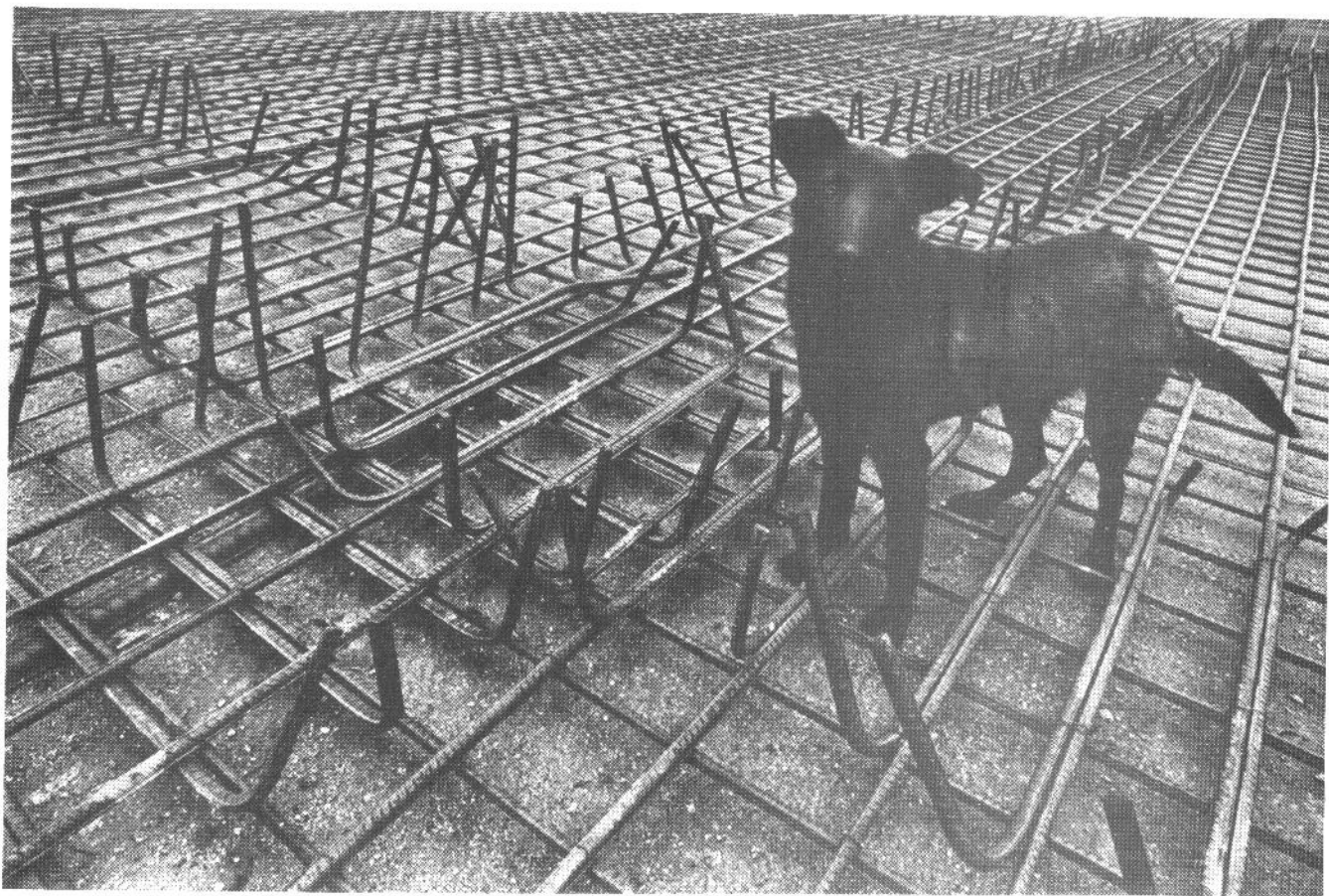
Pred fotografijom Čede Paunovića povodom izložbe u galeriji MS u Zenici, april – maj 1987. godine

KA FOTOGRAFIJI SMISLA

Pošto umjetničko djelo možemo shvatiti kao neuobičajenu intervenciju umjetnikove volje u uobičajeni (logični) tok stvari i događaja, onda u takvom promišljanju i određenu vrstu fotografije možemo shvatiti kao umjetničko djelo. Ako je, dakle, umjetnost neuobičajeno intervenisanje umjetnika u uobičajenom, logičnom slijedu činjenica, onda umjetnost (odnosno, umjetničko djelo kao opredmećenje umjetnosti) ima u sebi elemente nelogičnosti, buntovnosti: dakle, čovječnosti. Prenesemo li to na fotografiju onda bi fotografisanje moglo (a i moralo) biti protesno (potreba da se stvori i stvar) čovjekovo registrovanje kosmičnosti, dakle sveopštost, u elementarnim dijelovima materije i prostora. Fotografisanje tako postaje zaustavljanje svih silnica, micanja, zaustavljanje života i tvari, zaustavljanje kretanja shvaćenog kao manifestaciju materije u postojanju, i omogućavanje da shvatimo u samo jednoj životnoj situaciji, u jednom kamenu, u jednom listu, u jednom čamcu, u samo jednoj zeri materije suštinu svega: suštinu kosmičnosti. Fotografija shvaćena u ovakvom svjetlu, svakako, jest umjetničko djelo, a njeno stvaranje postaje umjetnost (a to onda podrazumijeva izmještanje iz ovakvih razmišljanja svih onih pustih, mnogim najčešće svojstvenih, pritiskanja „okidača“ na fotografskim aparatima učinjenih radi pukog (dakle, logičnog) bilježenja činjenica).

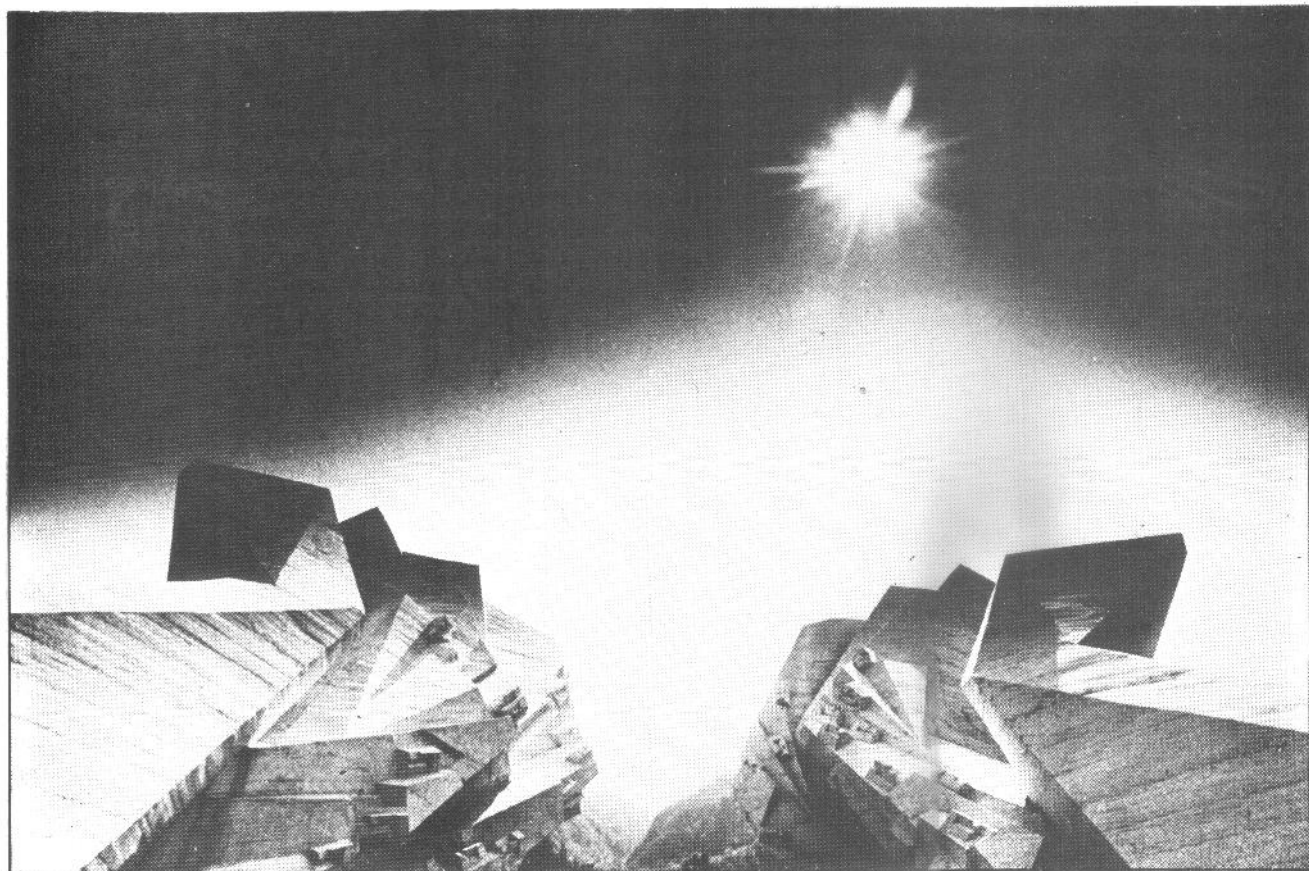
Čini se, prema izloženom materijalu na samostalnoj izložbi u galeriji MS u Zenici (fotografije i slajdovi), da je Čedo Paunović blizak ovakvom sagledavanju fotografije, kao i mogućnostima njenog daljeg takvog opstanka.

Paunović Čedo: Napušteni

Pred nama će se naći pusti šumski jarak popunjen uobičajenim, logičnim vertikalama stabala, ali i oplemenjen izbrazdanim dijagonalnim, i realnim svjetlom izazvanim, sjenkama stabala. Sve tako postaje nadnaravno, provocirajuće. Nailazimo na betonsko i željezno polje. Sila željeza, žice, betona, slutnji nastajanja nečeg novog, velikog, tajnovitog. I onda, najednom pred nama iskršava, pred nama se stvara, jedan gladni, jedan tužni, plemeniti i opominjući pogled pseta, izmučenog ljudskim „marškanjem“ i željnog truna ogromnog, vječnog vremena posvećenog baš njemu, psetu: živom stvorenju. Fotografija ovdje prestaje biti samo neobična (dakle, stvaralačka registracija), ona postaje stvaralački i stvaraočev poziv, vapaj, za vraćanje životnog smisla, zaboravljenog u promicanju ka onom što zovemo „lakše, ljepše i bolje“. I upravo taj jedan jedini detalj, jedan jedini vapijući pseći pogled biće dovoljan da u momentu shvatimo puno (ako ne već sve): da shvatimo brojne sopstvene šetnje „u prazno“ u stalnoj i nostalgичnoj čovjekovoj potrebi da mu bude jasno, ali i još više, da bude jasan.

Paunović potom još više sublimira svoj ugao sagledavanja i shvatanja. Pokazuje nam krajnje osmišljene (koloristički potpuno definisane) plameno–crvene, blještave rukohvate bazena, koji svojim kolorističkim (gotovo šokantnim) vriskom (naspram vođeno–plavetnih i komplementarnih nijansi) uspostavljaju, rekli bismo, gotovo prirodnu valentnost sa onim još uvijek živim i opominjućim psećim pogledom. Razlika je jedino u tome što je u slajdovima sa bazenskim rukohvatima Paunović skratio, još više suzio vidno polje i svu pažnju usmjerio

Čedo Paunović: Ka zvijezdama

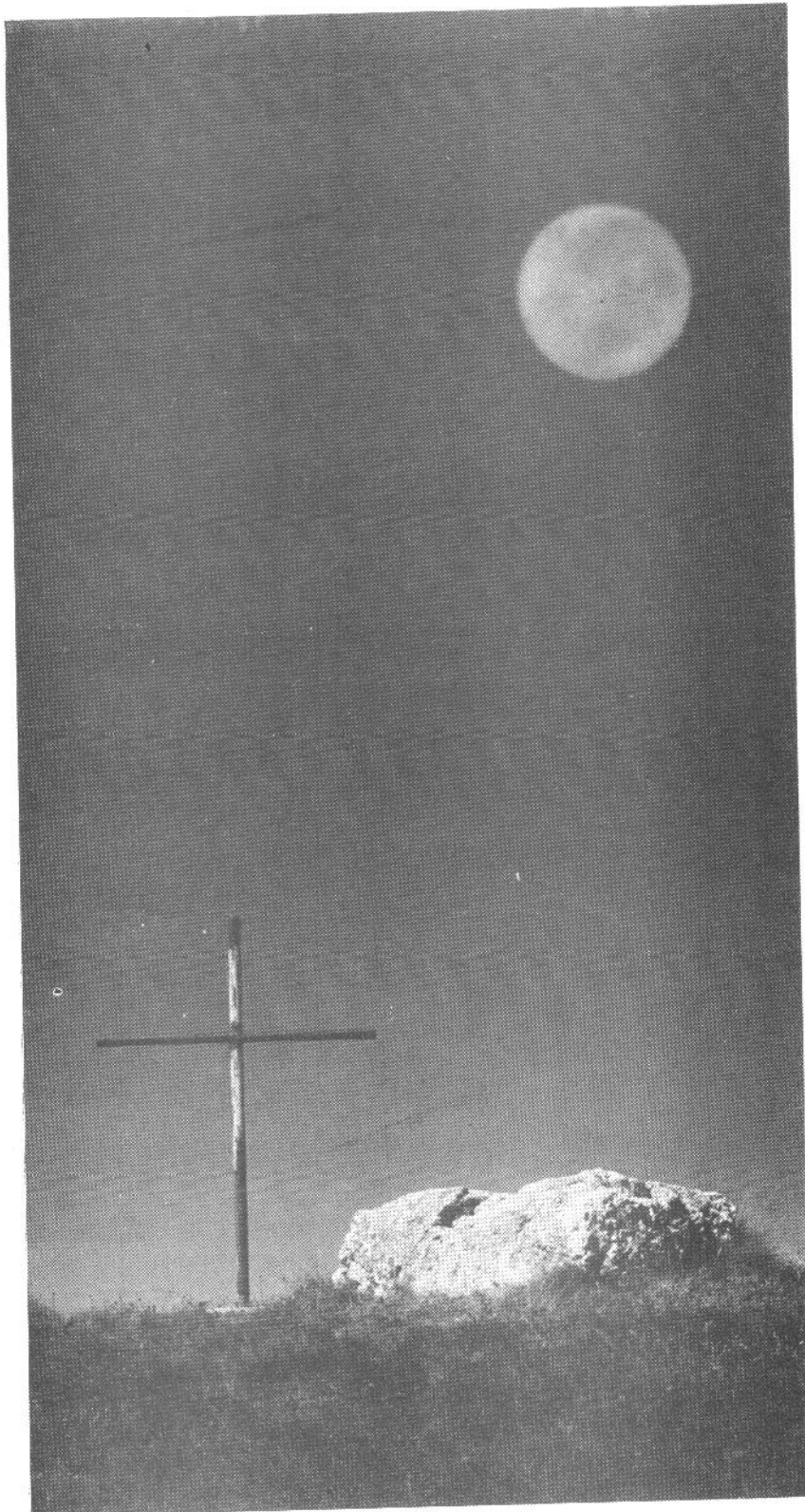
Paunović Čedo: Boka 1

LIČNA KARTA

MURAT JAŠAREVIĆ

Jašarević Murat: Luna 1

Murat Jašarević rođen je 19. 02. 1943. godine u Han Bili kod Travnika. Još kao djetetu otac mu je prenio i prava znanja iz fotografije jer je i sam bio fotoamater. Njegovom zaslugom već kao četrnjestogodišnjak počeo učiti fotografski zanat u Travniku kod poznatog i cijenjenog fotografa Hazi-ma Hadžiemrića. Nakon završetka za-nata radi kao fotografski radnik u Tra-vniku, a poslije odluzenja vojnog roka preseljava se u Zenicu gdje otvara sa-mostalnu radnju.

Kreativnom fotografijom počeo se baviti na nagovor zeničkih foto ama-tera 1969. godine, gdje je bio član Foto kino kluba pri Domu kulture „Nedeljko Radić“ u Zenici. Kada se na inicijativu nekolicine foto amatera 1971. godine klub izdvojio i formirao samostalni foto klub Zenica, Jaša-re-vić postao je njegov član kada se poči-nje intenzivnije baviti kreativnom fo-tografijom.

Od 1983. godine pa do kraja 1986. godine na sedamdesetak izložbi širom Jugoslavije izlagano mu je oko 180 ra-dova.

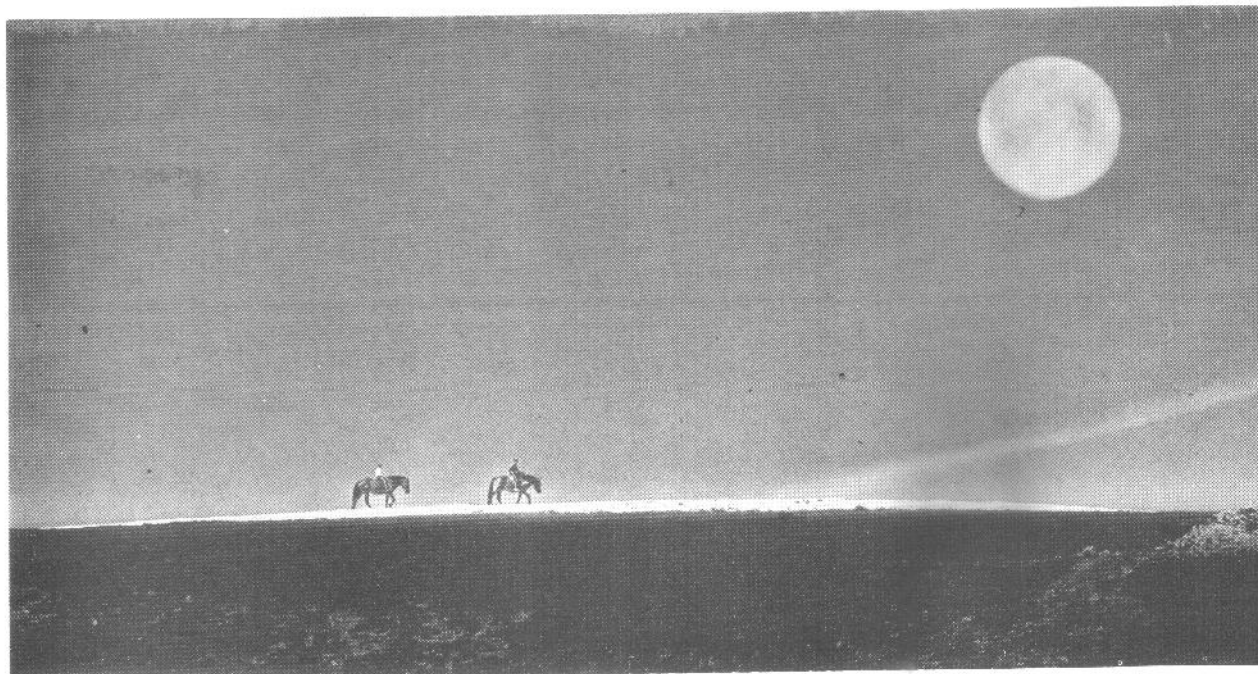
Do sada je dobio jedanaest pohvala, četiri treće nagrade, sedam drugih na-grada i šest prvih nagrada. Samo u 1986. godini osvojio je 15 nagrada i pohvala što mu je obezbijedilo da za 1986. godinu bude proglašen najakti-vnijim izlagačem u SR BiH.

Jašarević Murat: Luna 3

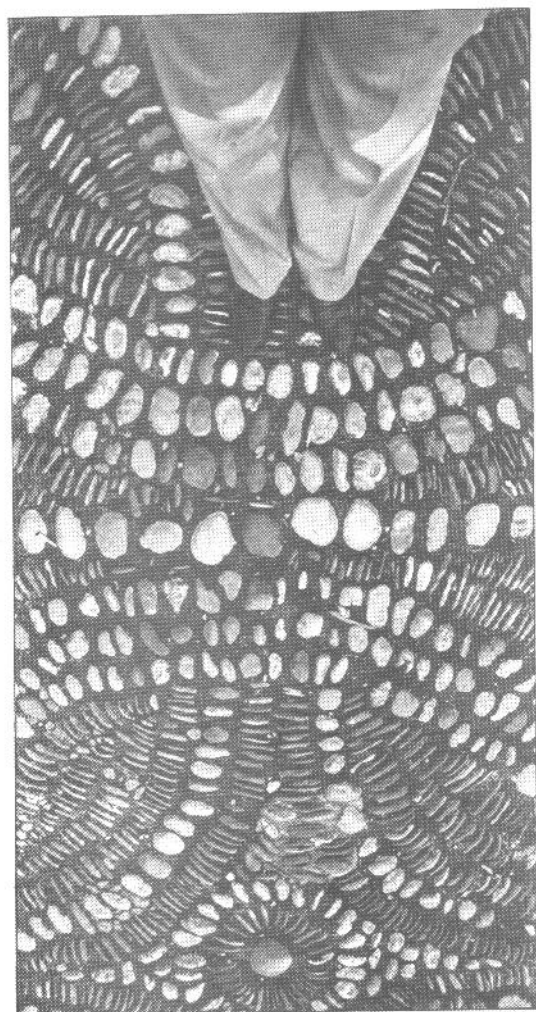

Jašarević Murat: Kuprešanke

Jašarević Murat: Luna 2

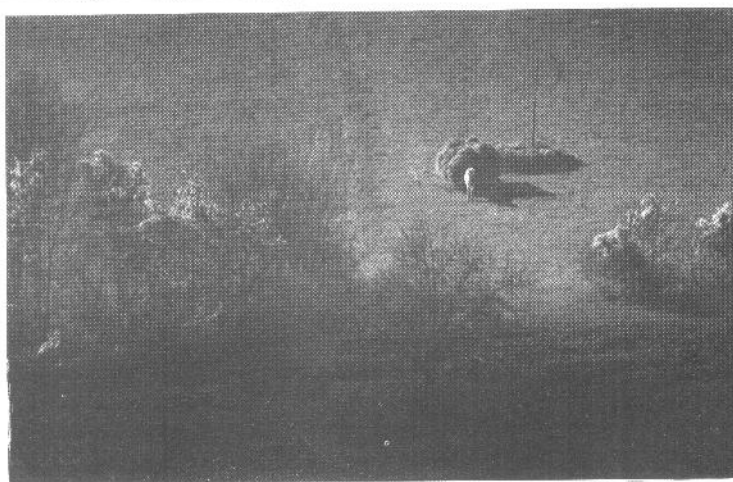
Jašarević Murat: Počiteljska kaldrma

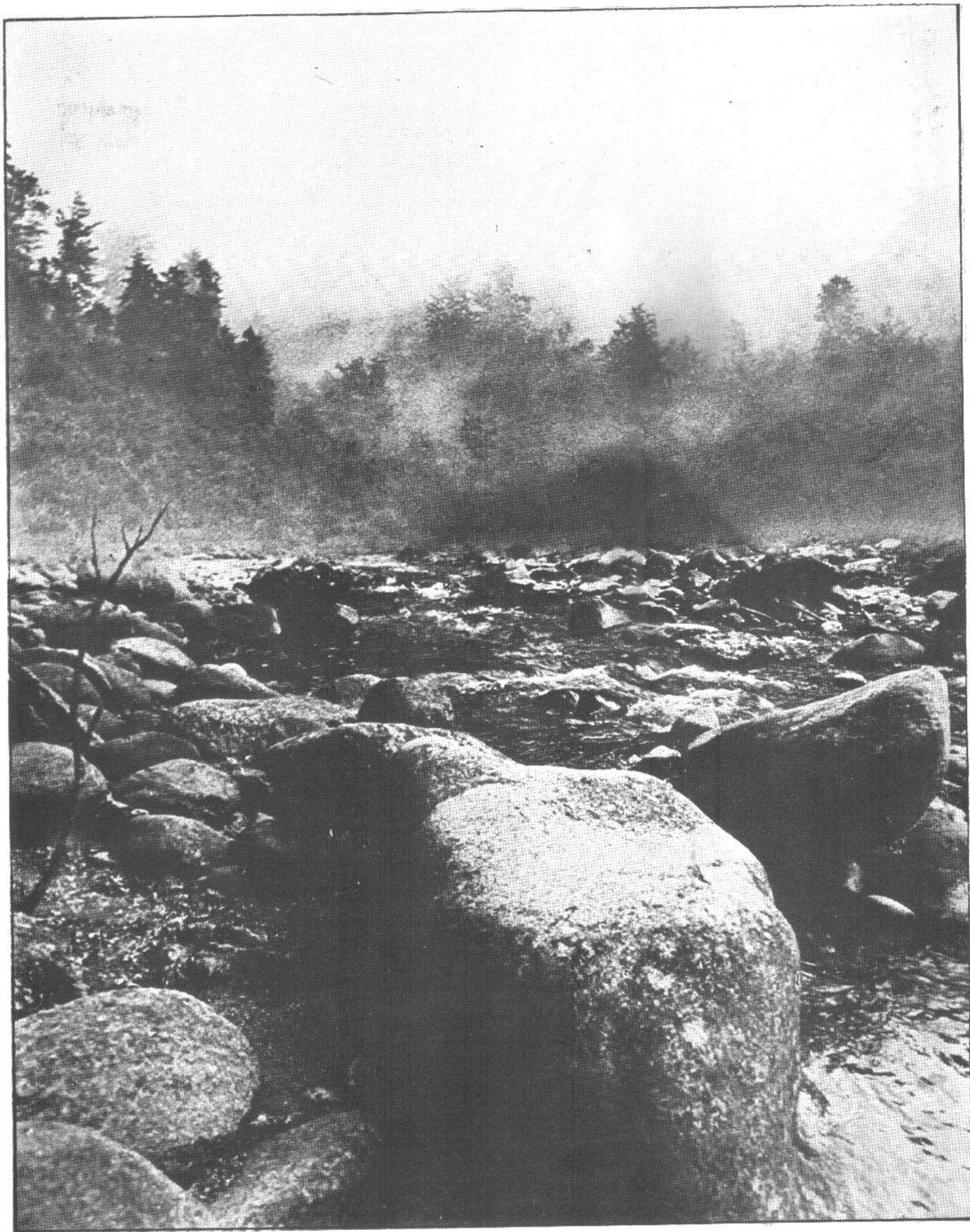

Jašarević Murat: Kuća na vjetrometini

Jašarević Murat: Konj u pejzažu

Latinović Mile: Kamenica 1

DANI BOSANSKOHERCEGOVAČKE FOTOGRAFIJE „TREBINJE '87“

Dani bosanskohercegovačke fotografije predstavljaju smotru fotografskog stvaralaštva fotoamatera BiH.

Ova najznačajnija manifestacija koja je posvećena Danu mladosti održat će se u Trebinju od 29. do 31. maja 1987. godine. Ovogodišnja manifestacija posvećena je 40--godišnjici formiranja Foto saveza BiH kao i 120--godišnjici pojave fotografije u BiH.

U okviru ovogodišnjih Dana fotografije BiH održavaju se:

- 36 republička izložba fotografije
- 25 republička izložba omladinske fotografije
- 14 republička izložba kolor dijazozitiva
- 7 izložba deset najaktivnijih izlagača fotografije FS BiH u 1986. godini.

Program Dana fotografije:

PETAK, 29 maj 1987 godine

- dolazak učesnika manifestacije -- prijemna kancelarija Hotel „Leotar“ Trebinje
- 16,00 -- sjednica Predsjedništva Foto saveza BiH
- 18,00-- svečano otvaranje izložbi fotografija sa prigodnim programom

U okviru izložbe obaviti će se projekcija 14. izložbe dijazozitiva u boji

- 20,00-- Predavanje
Nikola Marušić, majstor fotografije Foto saveza Jugoslavije „120 godina fotografije u BiH“
- 21,00-- zajedničko drugarsko veče

SUBOTA, 30 maj 1987 godine

- 9,00-- strukovno predavanje
Vasiljević ing. Savo: Snimanje u uslovima vještačkog svjetla
- 10,00-- Rad po grupama
Grupa A -- mentor Nikola marušić
Tema: Estetske vrijednosti fotografije
Grupa B -- mentor Vasiljević ing. Savo
Tema: Snimanje sa elektronskom rasvjetom
Bronkolor
Grupa C -- mentor Bebek Zvonimir
Tema: Kamere velikog formata Sinar“
Grupa D -- mentor Maglajlija Mehmedajlija
Tema: Negativski foto materijal
Teoretska predavanja traju 30 minuta. Svaki polaznik prolazi kroz sve četiri grupe.
- 12,30-- Ručak
- 14,00 do 19,00 -- Praktično snimanje akt fotografije sa primjenom vještačke rasvjete.
Prva grupa: Upotreba elektronske rasvjete
Druga grupa: Primjena rasvjete tipa frizolajt
Mentori: Vasiljević ing. Savo i Bebek Željko
- 20.00-- zajedničko druženje

NEDELJA, 31 maj 1987 godine

- 9,00-- turistički obilazak Trebinja i okoline.

Žiriranje fotografije obavljeno je 26 i 27 aprila 1987 godine.

Predsjedništvo Foto saveza BiH imenovalo je žiri u sastavu Nikola Marušić, majstor fotografije, Čedo Paunović FA I klase i Esad Arnautović, FA I klase i ujedno predstavnik domaćina Foto kino kluba „Trebinje“ iz Trebinja. Na žiriranju prisustvovao je kao delegat Foto saveza BiH Ozren Božanović.

36. REPUBLIČKA IZLOŽBA FOTOGRAFIJA

Red br.	Klub	poslato autora fotog.		primljeno auto. foto.	
1.	UFKK Banja Luka	4	20	3	9
2.	FKK „Mašinac“ Sarajevo	4	22	4	7
3.	FKK „Student“ Zenica	7	24	5	8
4.	FKK „Tuzla“ Tuzla	5	26	5	9
5.	FKK Lukavac	1	5	—	—
6.	FS „Objektiv“ Visoko	1	6	1	1
7.	FKK „Višegrad“ Višegrad	1	6	1	2
8.	UFKK Sarajevo	6	33	6	21
9.	FKK „Zenica“ Zenica	7	39	7	18
10.	FKK „Bosna“ Doboj	8	35	7	18
11.	FK „Igman“ Konjic	2	12	2	4
12.	FKK „Trebinje“ Trebinje	4	24	4	12
13.	FK „Konjuh“ Banovići	1	6	1	1
14.	FG „Lom“ Mostar	1	6	1	1
UKUPNO:		52	264	47	111

NAGRADE

a/ Nagrade za kolekciju fotografija

- I – ŠIŠIĆ ŠAHIN
- II – JAŠAREVIĆ MURAT
- III – MIČIĆ STOJKA

b/ Pohvale za kolekciju fotografija

- Đejan Tanasković
- Mehić Nedim
- Šiljegović Vuk

c/ Pojedinačne nagrade za fotografiju

- I – LATINOVIĆ MILE:
KAMENICA 1
- II – KOVAČEVIĆ MILOMIR:
ZRENJANIN 1
- III – MUCOVIĆ SLOBODAN:
STAMPADURI 4

Šišić Šahin: Sarajevo 84–3

Šišić Šahin: Sarajevo 84–5

Spisak primljenih fotografija

I UFKK BANJA LUKA

1. Zijad Nikočević FA I FSJ
 1. Neda 1
 2. Neda 3
 3. Neda 4
2. Mladen Kešar FA III FSJ
 4. Na plaži 2
 5. Ruka 4
 6. Ruka 5
 7. Ruka 7
3. Afan Pašalić FA III FSJ
 8. Balada o muhi, čiodi i. .
 9. Wild boy

Šišić Šahin: Sarajevo 84–1

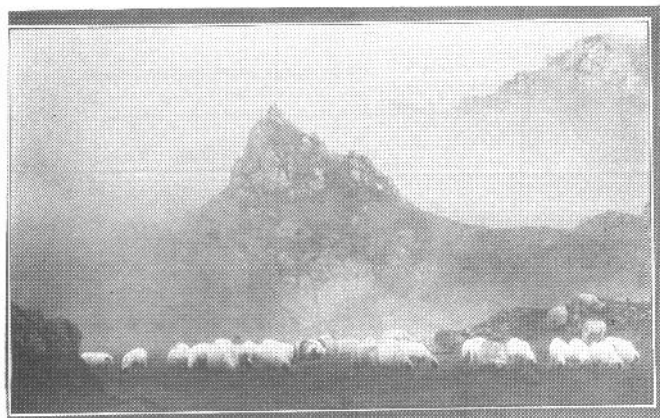
II FKK „MAŠINAC“ SARAJEVO

4. Markić Denis FA I FSJ
 10. U prostoru A2
 11. U prostoru A4
 12. U prostoru A5
5. Vričko Duško – KMF FSJ
 13. Umjetnik 1 – 84
6. Mitaševski Tošo FA II FSJ
 14. Pesimistički pejzaž
 15. Kamena struktura
7. Soldo Vlado FA II FSJ
 16. Žene 3

Murat Jašarević: Devičani—vodonoša

Murat Jašarević: Devičani—stado

Murat Jašarević: Devičani—konji

III FKK „STUDENT“ ZENICA

8. Draganović Nurudin, FA III FSJ
17. Sretno
9. Dedić Sahib — bez zvanja
18. Igra
10. Kulenović Ekrem FA III FSJ
19. Misao
20. Igra svjetla
11. Bošnjak Ivan FA III FSJ
21. Pogled u prazno
22. Između
12. Sivo Ekrem FA II FSJ
23. Sjenka 3
24. Noćni prizor

IV FKK „TUZLA“ TUZLA

13. Todorović Mirza FA III FSJ
25. Collonel Blimp I
26. Collonel Blimp V
14. Aganović Samir FA II FSJ
27. Maja 5
28. Autoportret
29. Doživljaj noći
15. Babić Zlatko — bez zvanja
30. Sekundarci
16. Miličević Risto FA I FSJ
31. U predahu I
32. U predahu II
17. Softić Nuraga — KM FSJ
33. Bušač

V FS „OBJEKTIV“ VISOKO

18. Radan Dragutin — FA I FSJ
34. Trag vremena

VI FKK „VIŠEGRAD“ VIŠEGRAD

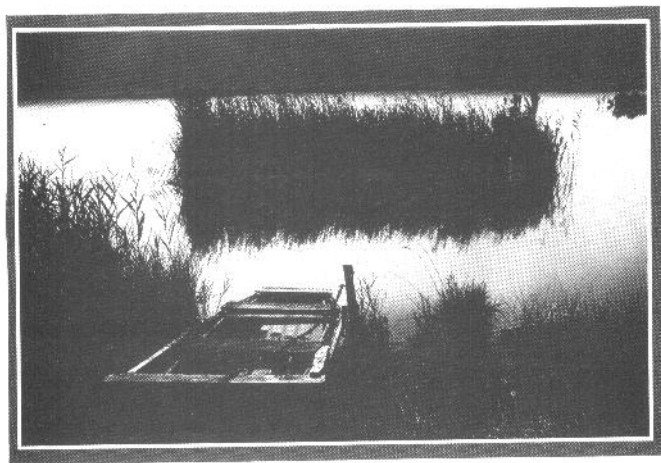
19. Kljun Ibrahim FA I FSJ
35. Susreti
36. Jabuke

VII UFKK SARAJEVO

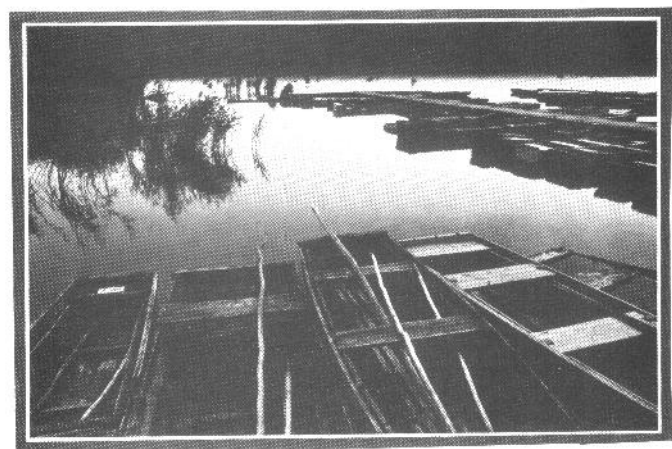
20. Nermin Muhić — bez zvanja
37. Događaj iz Tesline 1
38. TV Man
21. Nedim Mehić — FA I FSJ
39. Nešto osobno 1
40. Nešto osobno 2
41. Nešto osobno 4
22. Dejan Tanasković
42. Serija 3/I
43. Serija 3/II
44. Serija 3/III

Stojka Mičić: Luduško jezero 3

Stojka Mičić: Luduško jezero 4

Stojka Mičić: Luduško jezero 2

23. Vuk Šiljegović FA I FSJ

- 45. Vraca 3
- 46. Vraca 5
- 47. Vraca 7
- 48. Vraca 8

24. Milomir Kovačević FA I FSJ

- 49. Zrenjanin 1
- 50. Zrenjanin 4
- 51. Zrenjanin 6

25. Šišić Šahin FA I FSJ

- 52. Sarajevo 1
- 53. Sarajevo 2
- 54. Sarajevo 3
- 55. Sarajevo 4
- 56. Sarajevo 5
- 57. Knjaževac 82

VIII FOTO KLUB „ZENICA“ ZENICA

26. Milan Latinović FA I FSJ

- 58. Kamenica
- 59. Kopači
- 60. Zima 7
- 61. Motiv sa Lovčena

27. Murat Jašarević FA I FSJ

- 62. Devičani — vodonoša
- 63. Devičani — stada
- 64. Devičani — konji

28. Dragan Milovanović — FA I FSJ

- 65. Graver 2
- 66. Graver 5
- 67. Radnici

29. Dušan Vuković — FA II FSJ

- 68. Pored kazana
- 69. Zimski pejzaž
- 70. Detalj D2 — 85

30. Darko Apostolović — FA III FSJ

- 71. Treskavica 1

31. Mirza Glavaš — bez zvanja

- 72. Vizija No 2
- 73. Vizija No 3
- 74. Vizija No 4

32. Aco Dimitreski — bez zvanja

- 75. Venesa No 2

IX — FK „BOSNA“ DOBOJ

33. Mataja Anton — FA I FSJ

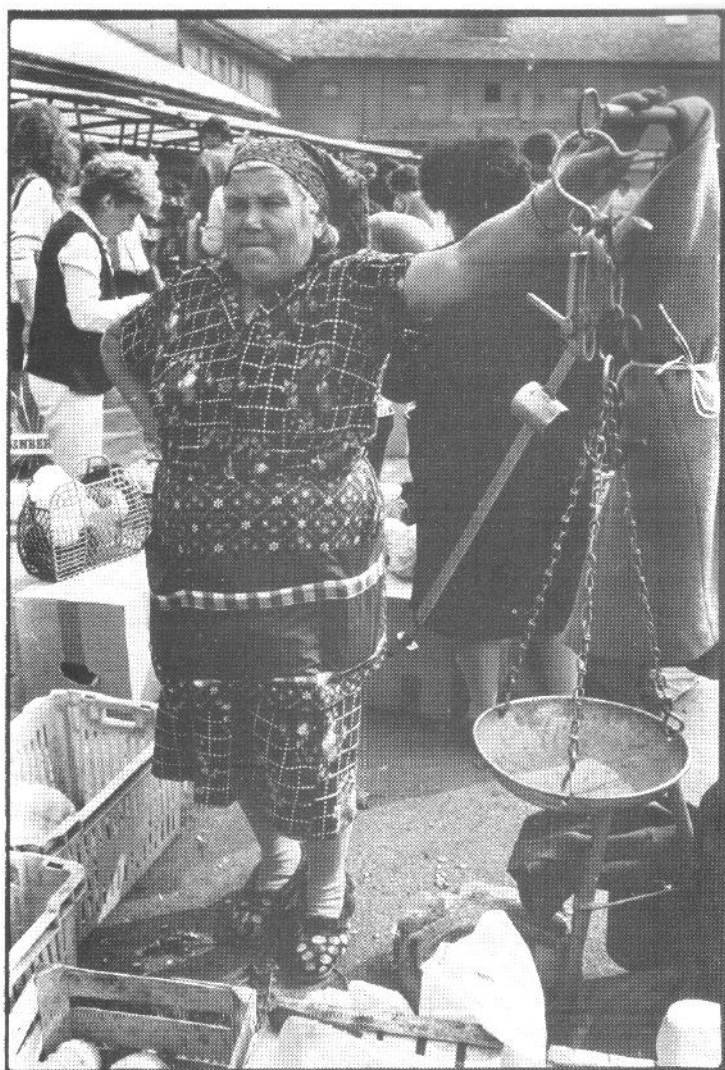
- 76. Nafta No 6
- 77. Nafta No 4
- 78. Nafta No 1

34. Đukić Zoran FA I FSJ

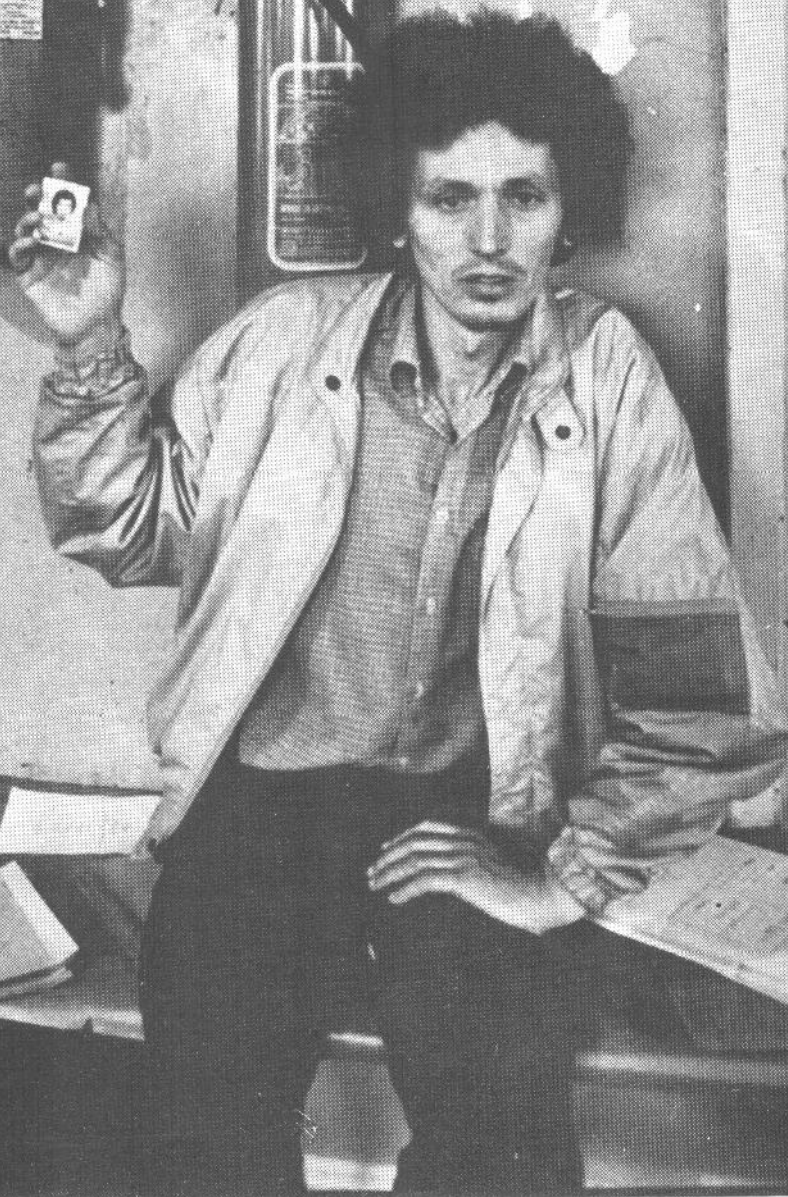
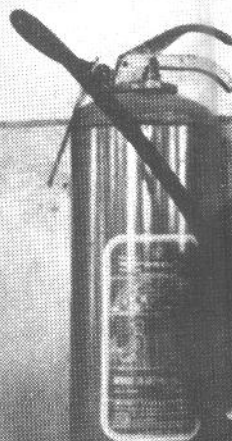
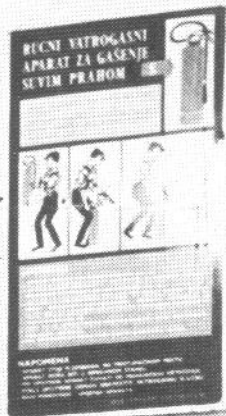
- 79. Perspektiva
- 80. Marginalci

35. EMRIĆ ELDAR FA II FSJ

- 81. Djevojka 1
- 82. Magla 6
- 83. Drvo 1

Milomir Kovačević: Zrenjanin 1

25. REPUBLIČKA OMLADINSKA IZLOŽBA FOTOGRAFIJA

NAGRADE

a/ Za kolekciju fotografija

- I — Samir Aganović
- II — Vuk Siljegović
- III — Markić Denis

b/ Pohvala za kolekciju fotografija

- Zijad Nikočević

c/ Pojedinačne nagrade za fotografiju

- I — Mehić Nedim: o portretu i drvetu No 2
- II — Afan Pašalić: Vaso
- III — Šahin Šišić: Portret family 1

d/ Pohvale za pojedinačne fotografije

- Arnad Nargilić: Pred svetim Vlahom 2
- Mladen Kesar:
- Ostaci ostataka

Kataloški popis fotografija

I FKK „MAŠINAC“ SARAJEVO

1. Markić Denis — FA I FSJ
 1. Gregor 1
 2. Gregor 2
 3. Gregor 3
2. Đurić Milenko FA II FSJ
 4. Zub vremena 2
3. Soldo Vlado — FA II FSJ
 5. Sa februara 84/4
 6. Sa februara 84/5
 7. Sa februara 84/6
4. Testen Zdenko FA III FSJ
 8. Čekajući sunce
 9. U presjeku

II FK „TUZLA“ TUZLA

5. Samir Aganović FA III FSJ
 10. Studio — 4
 11. Studio — 13
 12. Studio — 14
6. Zlatko Babić
 13. No 13
 14. No 15

III — FK „STUDENT“ ZENICA

7. Buro Dževad — bez zvanja
 15. Kolona
8. Jovanović Radomir — bez zvanja
 16. Trio
9. Josipović Zlatko — bez zvanja
 17. Bez naslova

Aganović Samir: Studio 4

Red. br.	Klub	poslato autora fotografija		primljeno autora fotografija	
1.	UFKK „Veljko Vlahović“ B. Luka	4	20	4	10
2.	FKK „Tuzla“ Tuzla	2	9	2	5
3.	FK „Bosna“ Doboj	5	24	5	12
4.	FKK „Student“ Zenica	9	22	7	10
5.	FK „Zenica“ Zenica	1	4	1	3
6.	FKK „Mašinac“ Sarajevo	4	20	4	9
7.	UFKK Sarajevo	6	30	6	16
8.	FKK „Trebinje“ Trebinje	1	2	1	2
UKUPNO:		32	131	30	67

10. Milovanović Zoran — bez zvanja

18. Pogled u prazno

11. Čerim Salih — bez zvanja

19. Ubin II

12. Bošnjak Ivan — FA III FSJ

20. Uхвати ritam

21. Hol

22. Don u prazno

13. Sivro Ekrem — FA II FSJ

23. Korak u prošlost

24. Silueta 1

IV — FK „BOSNA“ DOBOJ

14. Emrić Eldan — bez zvanja

25. Var

15. Sečen Dario — FA III FSJ

26. Mladost 2

27. Mladost 3

16. Silajdžić Zlatan — FA III FSJ

28. Ružica i Mirela

29. Ružica i Mirela 1

30. Sladoled

17. Jozo Patljak — bez zvanja

31. Sjena

32. Pomak udesno

33. Priroda No 1

18. Petković Živana — bez zvanja

34. Balerina

35. Balerina 1

36. Baka

V FK „ZENICA“ ZENICA

19. Diana Branković — bez zvanja

37. Vrata

38. Prozori

39. Zid

VI FK „TREBINJE“ TREBINJE

20. Arnad Nargilić

40. Pred svetim Vlahom 1

41. Pred svetim Vlahom 2

VII UFKK SARAJEVO

21. Nedim Mehić — FA I FSJ

42. Bijela kuća No 5

43. O portretu i drvetu No 2

44. Barište No 2

22. Vuk Siljegović — FA I FSJ

45. Odnos 7

46. Odnos 9

47. Odnos 10

23. Milomir Kovačević — FA I FSJ

48. PLC 5

49. PLC 6

24. Šahin Šišić FA I FSJ

50. Kod kolodvora Z — 2

51. Kod kolodvora Z — 3

52. Portret family „L“ — 1

53. Portret family „L“ — 2

25. Dejan Tanasković — bez zvanja

54. Otišo si sarme. . . 2

26. Nermin Muhić — bez zvanja

55. Noge 1

56. Noge 2

57. Noge 3

VIII UFKK BANJA LUKA

27. Zijad Nikočević — FA I FSJ

58. Koncert 11

59. Koncert 12

60. Koncert 13

28. Mladen Kesar FA III FSJ

61. Ostaci ostatka

62. Iz Istambula 1

63. Iz Istambula 2

29. Afan Pašalić

64. Proljeće

65. Pogled

66. Vaso

30. Milorad Kaščelan

67. Trag prošlosti 4

Mehić Nedim: Nešto osobno no4

15. REPUBLIČKA IZLOŽBA DIJAPOZITIVA NAGRADE

a/ Nagrade za kolekciju dijapozitiva

- I – Zoran Đukić
- II – Damir Boral
- III – Dragutin Radan

b/ Pojedinačne nagrade za dijapozitiv

- I – Radivoje Mičić: Veza
- II – Zijad Nikočević: Revija 02
- III – Šahin Šišić: Portret III

c/ Pohvale za dijapozitiv

- Jašarević Murat: Sos prirodi
- Stojka Mičić: Na brodu
- Arnad Nargilić: Parta rei

III UFKK BANJA LUKA

- 7. Zijad Nikočević – FA I FSJ
- 28. Revija o2
- 29. Pastir

IV FKK „STUDENT“ ZENICA

- 8. Sivro Ekrem – FA II FSJ
- 30. Poslije vode
- 31. Idealan par
- 32. Carstvo sjenki
- 33. Budućnost 2
- 34. Gooo1

V FKK LUKAVAC

- 9. Radivoje Mičić – FA III FSJ
- 35. Veza
- 36. Protiv vjetra

VI FKK „MAŠINAC“ SARAJEVO

- 10. Vričko Duško – KMF FSJ
- 37. Zvekiri 2
- 38. Krovovi 4

- 11. Mitaševski Tošo – FA II FSJ
- 39. Alka 2

VII FS „OBJEKTIV“ VISOKO

- 12. Radan Dragutin – FA I FSJ
- 40. Poza 1
- 41. Poza 2
- 42. Poza 3
- 43. Kapljice

VIII FK „BOSNA“ DOBOJ

- 13. Đukić Zoran – FA I FSJ
- 44. Essen 4

Mehić Nedim: O portretu i drvetu No 2

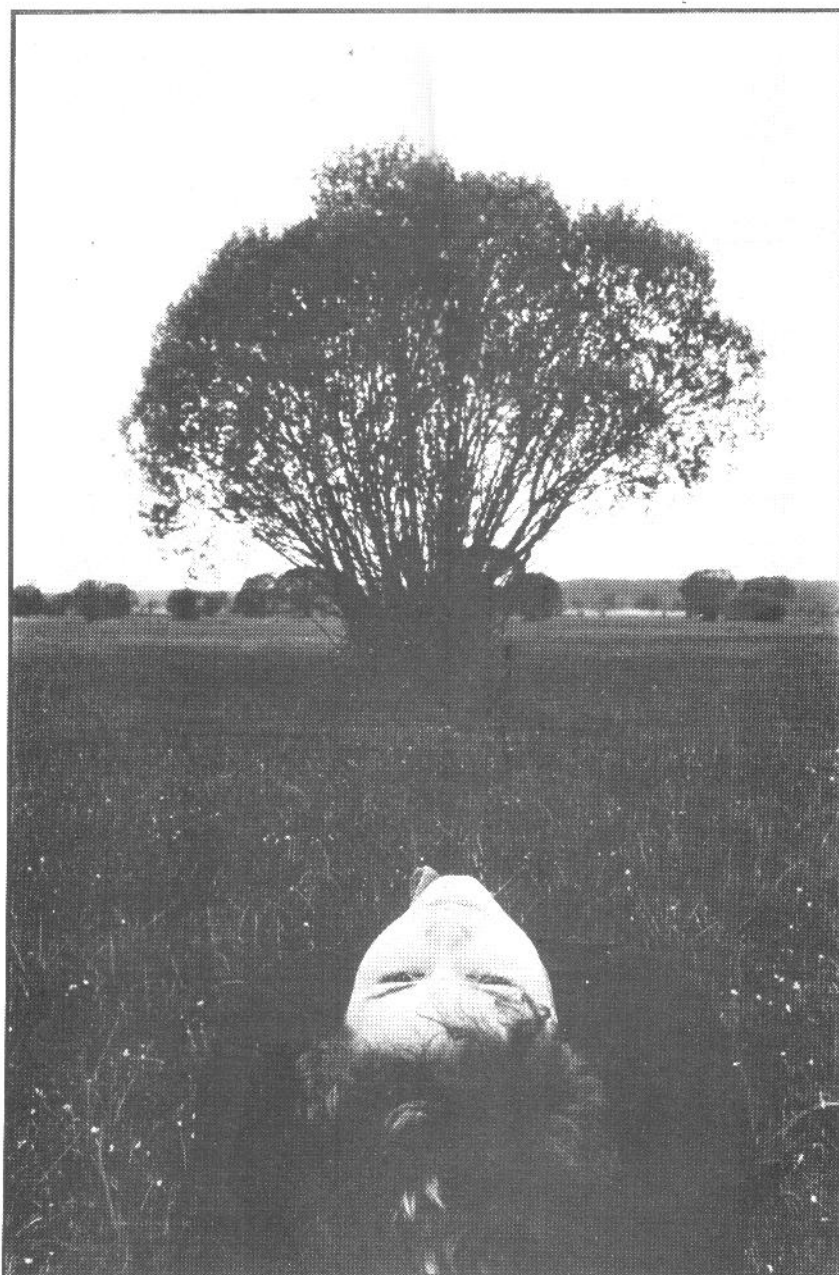
Katološki popis dijapozitiva:

I FK „TREBINJE“ TREBINJE

- 1. Mučović Slobodan FA I FSJ
- 1. Flora I
- 2. Flora II
- 3. Flora III
- 2. Arnad Nargilić – bez zvanja
- 4. Panta rei
- 5. Dara k
- 6. Begova II
- 7. Most II

II FKK „ZENICA“ ZENICA

- 3. Murat Jašarević FA I FSJ
- 8. Sos prirodi
- 9. Nakon svih Černobila
- 10. Svijećnjak
- 11. Plodište
- 12. Cvjetna kompozicija
- 4. Dragan Milovanović FA I FSJ
- 13. Bajaga
- 14. Sa Hutovog blata
- 15. Cijevi
- 5. Dušan Vuković FA III FSJ
- 16. Detalj P – 7/84
- 17. Detalj BP – 1 – 85
- 18. Detalj BP – 2 – 85
- 19. Detalj BP – 3 – 85
- 20. Detalj BP – 4 – 85
- 21. Paleta II
- 6. Damir Boras FA III FSJ
- 22. No 1
- 23. No 2
- 24. No 3
- 25. Kristal
- 26. ARH – 1
- 27. Kalifornija

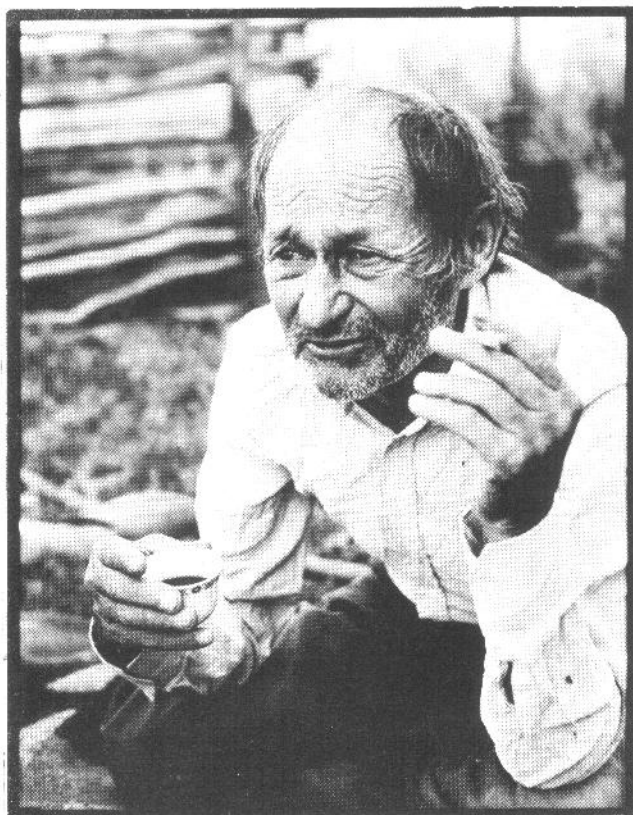

45. Windows
46. Flag
47. Cijevi 2
14. Mičić Stojke – KMF FSJ
48. Na brodu 3
49. Na brodu 4
50. Na brodu 5
15. Petković Milenko – KMF FSJ
51. Mrtvo jezero
16. Mataja Anton – FA I FSJ
52. LR – K
53. More No 1
17. Mandić Mijat – FA I FSJ
54. Oktobar fest A
55. Oktobar fest C
56. Color FC
57. Drvo
18. Silajdžić Zlatan – FA III FSJ
58. Turnir šampiona 3
59. Turnir šampiona 6

IX FK „VIŠEGRAD“ VIŠEGRAD

19. Kljun Ibrahim – FA I FSJ
60. Suncokret
61. Ispaša
62. Selo I
20. Stanišić – FA I FSJ
63. Smotra II
21. Stanišić Jugoslav – FA II FSJ
64. Seoski odmor

Pašalić Afan: Vaso

Red br.	Klub	poslato autora	dijapozi.	primljeno autora	dijapoz.
1.	FKK „Višegrad“ Višegrad	5	30	3	5
2.	FK „Bosna“ Doboј	6	37	6	16
3.	UFKK Banja Luka	1	6	1	2
4.	FKK „Tuzla“ Tuzla	5	29	5	9
5.	FKK „Student“ Zenica	1	6	1	5
6.	FK „Zenica“ Zenica	4	24	4	20
7.	FKK „Mašinac“ Sarajevo	2	12	2	3
8.	FKK „Lukavac“	1	5	1	2
9.	UFKK Sarajevo	5	24	3	6
10.	FS „Objektiv“ Visoko	1	6	1	4
11.	FKK „Trebinje“ Trebinje	2	10	2	7
UKUPNO:		33	189	29	79

Šišić Šahin: Portret family 1

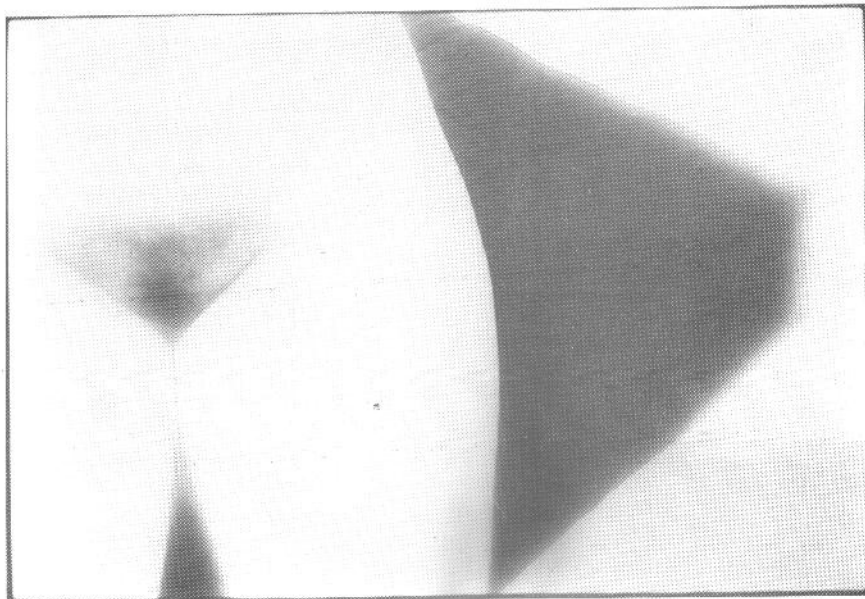
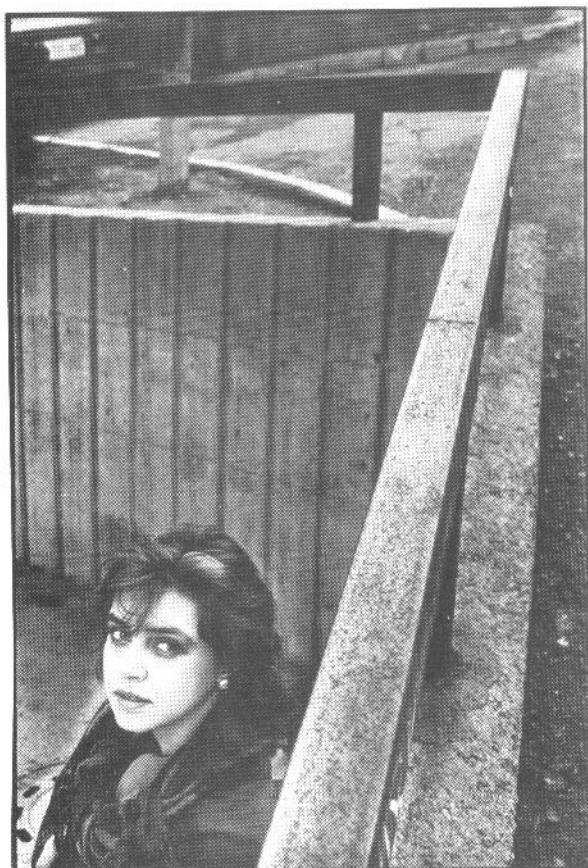
X UFKK SARAJEVO

22. Vuk Šiljegović – FA I FSJ
65. S – 1
66. S – 3
67. S – 4
23. Šišić Šahin – FA I FSJ
68. Portret 1
69. Portret 3
24. Grmuša Željko – bez zvanja
70. Jagode 1

XI FKK „TUZLA” TUZLA

25. Burda Franjo FA I FSJ
71. Jutro 1
72. Jutro 2
26. Divković Marko FA III FSJ
73. Fantazija B
74. Fantazija B – 2
27. Samir Aganović – FA II FSJ
75. Maja u zemlji čudesa 2
76. Maja u zemlji čudesa 3
28. Todorović Mirza
77. Kontakt II
78. Kontakt III
29. Softić Nuraga
79. Ruže

Tanasković Dejan: Serija 3/II

Šiljegović Vuk: Odnos 7

Šiljegović Vuk: Vraca 5

BOJENA FOTOGRAFIJA

Bojena fotografija je fotografija koja je urađena monohromatski /najčešće crno bijela/, te kasnije bojena raznim postupcima i vrstama boja. To znači da nije moguće smatrati bojenom fotografijom onu koja je tonirana po cijeloj površini, tako da tu osim svijetlih partija postoje područja samo jedne boje.

Dakle, bojenom fotografijom se smatra i ona koja je djelimično tonirana, te tako osim prvobitne boje i svijetlih partija ima još i boju dobivenu toniranjem. Toniranje je samo jedna od tehnika koje se primjenjuju u oblasti bojene fotografije, i to prilično rijetko. Daleko su češće, često i efektnije i lakše izvodljive, tehnike bojenja same fotografije kojima dobivamo bukvalno „bojenu fotografiju“, mada je suština gotovo ista kao i kod toniranja. Postoje razne vrste boja kojima dobivamo bukvalno „bojenu fotografiju“, mada je suština gotovo ista kao i kod toniranja. Postoje razne vrste boja kojima možemo da bojimo fotografiju. To su tempere, odnosno vodene boje, transparentne uljane boje, flomasteri, tuševi, praktično sve boje koje mogu da prijanjaju za površinu fotografije, te na kraju specijalne boje za bojenje fotografije. Sve te vrste boja razlikuju se po postupku kojim se radi sa njima, kojim se priprema podloga za nanošenje, ali i po tome koliko i kako utiču na trajnost i otpornost fotografije koja je njima bojena. Neke od njih sadrže materije koje nepovoljno djeluju na fotografiju i koje mogu da izazovu ili ubrzaju njenu razgradnju. Najbolje su one boje koje su i pravljene baš za bojenje fotografija, zbog hemijskog sastava.

Prvobitni fotografski procesi kolor fotografija nisu omogućavali prezentiranje boja osim onih koje čovjek primjećuje. William Henri Tablot 1834. otkriva, a 1839. objavljuje proces „Photogenic drawing“. On koristi osjetljive listove papira koje dugo eksponira u kameri, a koji daju negative. Oni se dalje kopiraju na slične papire i daju pozitivne. Njegov proces „Calotype“, izumljen 1840. korak je dalje. Latentna slika proizvedena eksponiranjem osjetljivog papira daje vidljivi negativ po razvijanju. Takav se negativ dalje kopira na papir pogodan za bojenje vodenim ili transparentnim uljanim bojama.

Tablotov pomoćnik Nicholas Hannemann, uviđajući mogućnost zarađivanja prodajom bojених fotografija, uhodavajući tržište dampinguje cijene na pola vrijednosti monohromatskog originala, iako je Tablot bio skeptik u tom pogledu. To se dešava od 1843. Konkurentni proces Kalotipiji, Dagerotipiji, takode biva upotrebljena za bojenje. Richard Beard 1842. patentira taj postupak. Odmah se pojavljuju i razni priručnici u kojima se nalaze recepti, savjeti i slično. Tako u knjizi „Harmonious Colouring as Applied to Photographs“, koju je napisao „jedan umjetnički fotograf“, i izdao James Newman 1859., možemo pročitati da je „topli neutralni sivi ton najbolji za bojenje“, favorizirajući tako Dagerotipiju u odnosu na Kalotipiju za koju kaže: „Teške smeđe sjene /ili bilo kakvi plavkasti tonovi/ su veoma nepoželjne“. Kada je mat papir 1850. zamijenjen sjajnim albumen-papirom /Louis-Desire Blanguart-Evrard time poboljšava oštrinu/, to je otežalo bojenje. Frederic Scott Archer 1851. pronalazi proces koji daje pozitiv na staklenoj podlozi. Takvi snimci se također počinju kolorisati. Kasnije se upotrebljavaju i za projekcije uz papirne transparencije /Lantern slide/. Tako se bojena fotografija polako razvija, otkrivaju se novi procesi /kao na primjer fotografije tako što se boja nanosi na pozadinu/, ona ulazi u masovnu upotrebu, a 1880-tih godina albumen papir se zamjenjuje papirom pogodnim za bojenje.

Flexichrome proces /1940/ unosi još jedno olakšanje za bojenje fotografija - površina koja se boji je reljefna - tamni tonovi su deblji, a svjetliji tanji. Takođe, taj proces prestaje 1942., da bi je Eastman-Kodak ponovo počeo 1949. Ipak ni taj proces nije mogao savršeno reprodukovati boje u stvarnosti. To su već godine kada se uveliko proizvode pravi kolor procesi, takvi koji direktno mogu vjerno reprodukovati boje bez bilo kakvog naknadnog bojenja, tako da se bojena fotografija polako zamjenjuje, da bi skoro sasvim zamrla i doživljela svoje ožiljavanje tak prije nekoliko godina /druga generacija bojene fotografije/.

Prva generacija bojene fotografije je teži što većoj realnosti, mada nije ispravno tvrditi da je isključivo tako, jer postoje i uticaji dotadašnjih pravaca u likovnoj umjetnosti, a najviše impresionizma, simbolizma i jugendstila, mada se oni javljaju u veoma malom omjeru. Tezu o realističnosti bojene foto-

grafije prve generacije ne dokazuju samo razlog njenog nastavka, nego i niz drugih činjenica. Jedna je ta da se bojenjem fotografija uglavnom bavili slikari akademisti-realisti čiji je slikarski posao bio propao pojavom fotografije. Zatim, jedan od najuspješnijih u bojenju fotografija bio je Graystone Bird iz Bath-a u Engleskoj, čiji su radovi bili „izvanredno realni“. Dakle, kod savremenih autora se javljaju kritike bojene fotografije kao nedovoljno realne. To možemo naći u već pmenutoj knjizi koju je izdao Newman. U knjizi „Lantern Slide Making“ /1901./ F.C. Lamberta, zatim u „The Art of Projection“ /1893./ i mnogim drugim. Jedan od pokazatelja težnje za realnošću bojених fotografija svakako je i izbor boja — na primjer korištenje zlatne boje za bojenje nakita. Kulminacija realističkih težnji dolazi bojenjem stereoskopskih fotografija u 1850-tim i 1860-tim godinama.

Mogli bi se prevariti pomisliti li da je tada bilo takvih vidova bojених fotografija kakvi se javljaju danas, gledajući na primjer portrete gdje su bojени samo neki dijelovi — samo lice i ruke. To se dešavalo iz čisto ekonomskih razloga — takve su fotografije bile znatno jeftinije od onih koje su obojene cijelom površinom.

Današnje nam vrijeme donosi drugu generaciju bojених fotografija — takvih gdje bojenje stoji u službi koncepta, nadrealizma, ekspresionizma, apstrakcije, postmodernizma, gdje se njime postižu op-artovski i enformelistički efekti, gdje se bojenjem naglašava određeni dio, sadržaj i slično.

Denis Markić